

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Rozdíly v právní úpravě operativně pátracích prostředků
států Visegrádské čtyřky

Bc. Karel Ferjentsik

Plzeň 2020

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Katedra trestního práva

Magisterský studijní program: Právo a právní věda

Obor: Právo

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Rozdíly v právní úpravě operativně pátracích prostředků
států Visegrádské čtyřky

Bc. Karel Ferjentsik

Vedoucí práce: doc. JUDr. Jan Chmelík, PhD., katedra trestního práva

Plzeň 2020

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Rozdíly v právní úpravě operativně pátracích prostředků států Visegrádské čtyřky vypracoval samostatně s použitím uvedené a řádně citované literatury. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu v minulosti.

V Libeři, dne 12. 4. 2020

Bc. Karel Ferjentsik

Poděkování

Děkuji vedoucímu mé diplomové práce doc. JUDr. Janu Chmelíkovi, Ph.D. za cenné připomínky a rady, které mi v souvislosti s touto prací udělil.

Děkuji tímto své manželce za podporu nejen při studiích a otci, který mi pomohl s maďarským překladem.

Abstrakt

Předmětem této práce je právní úprava operativně pátracích prostředků v sousedních státech tvořících společně s Českou republikou tzv. Visegrádskou čtyřku – tedy Slovenska, Maďarska a Polska. V jednotlivých kapitolách byla provedena nejprve rešerše platné právní úpravy jednotlivých zemí a následně komparace s právní úpravou České republiky s cílem identifikovat nejmarkantnější rozdíly. Hlavním cílem bylo zjistit, zda je de lege ferenda vhodné se zahraničními právními úpravami inspirovat a případně dospět k návrhům legislativních změn.

Abstract

The subject of this thesis is the legal regulation of operative search means in neighboring states forming together with the Czech Republic, the so-called Visegrad Four - Slovakia, Hungary and Poland. In the individual chapters the research of the valid legal regulations of individual countries was carried out and then the comparison with the legal regulations of the Czech Republic was carried out in order to identify the most significant differences. The main objective was to find out whether it is appropriate to inspire de lege ferenda with foreign legislation and to come up with proposals for legislative changes.

Obsah

1.	Úvod	1
2.	Právní úprava OPP v České republice	3
2.1	Stručný exkurz do historie	3
2.1.1	Druhy OPP	3
2.1.2	Důvod převedení OPP do trestního řádu	6
2.2	Současná právní úprava OPP	7
2.2.1	Obecné podmínky pro použití OPP	7
2.2.2	Druhy OPP	8
2.2.2.1	Předstíraný převod	8
2.2.2.2	Sledování osob a věcí	10
2.2.2.3	Použití agenta	14
2.2.3	Instituty svým obsahem podobné OPP	17
2.2.4	Některé nedostatky současné právní úpravy OPP	18
3.	Právní úprava OPP v Maďarsku	22
3.1	Obecná charakteristika utajených prostředků	22
3.2	Obecné podmínky pro použití utajených prostředků	22
3.3	Druhy utajených prostředků	23
3.3.1	Utajené prostředky, které se neváží na povolení soudce nebo státního zástupce	23
3.3.1.1	Past	24
3.3.1.2	Volavka	24
3.3.1.3	Informátor	25
3.3.1.4	Zavádějící informace	25
3.3.2	Utajené prostředky, které se váží na povolení státního zástupce	25
3.3.2.1	Sledování platebních prostředků	25
3.3.2.2	Příslib upuštění od trestního stíhání	26
3.3.2.3	Sledování se souhlasem	27
3.3.2.4	Předstíraný převod	27
3.3.2.5	Použití agenta	28
3.3.2.6	Použití krycí listiny, krycí instituce nebo krycího údaje	29
3.3.3	Utajené prostředky, které se váží na povolení soudce	29

3.3.3.1	Sledování informačního systému	29
3.3.3.2	Skrytá prohlídka	30
3.3.3.3	Sledování neveřejně přístupného prostoru	30
3.3.3.4	Skryté zjišťování obsahu zásilky	30
3.3.3.5	Odposlech.....	31
3.3.3.6	Zvláštní podmínky pro použití utajených prostředků, které se váží na povolení soudce	31
3.3.3.7	Kontrola průběhu provádění utajených prostředků, které se váží na povolení soudce	33
3.3.3.8	Vázanost na stanovený účel a výjimky z této vázanosti	34
4.	Právní úprava OPP na Slovensku	36
4.1	Obecná charakteristika OPP	36
4.2	Obecné podmínky pro použití OPP	36
4.3	Druhy OPP	37
4.3.1	Kontrolovaná dodávka	37
4.3.2	Záměna obsahu zásilek.....	38
4.3.3	Použití agenta	39
4.3.4	Předstíraný převod.....	41
4.3.5	Sledování osob a věcí	42
5.	Právní úprava OPP v Polsku	45
5.1	Obecná charakteristika OPP	45
5.2	Operativní a průzkumné prostředky podle policejního zákona	45
5.2.1	Operativní kontrola.....	45
5.2.2	Předstíraný nákup	49
5.2.3	Osoby spolupracující ve prospěch policie.....	49
5.3	Skryté prostředky zakotvené v polském trestním řádu.....	50
5.3.1	Kontrola a záznam komunikace	50
6.	Vzájemná komparace	53
6.1	Rozdíly v umístění právní materie OPP v jednotlivých právních řádech... ..	53
6.2	Rozdíly v druzích OPP	53
6.3	Rozdíly v povolovacím režimu.....	55
6.4	Další výrazné rozdíly	56
7.	Návrhy de lege ferenda.....	58

8. Závěr.....	65
---------------	----

Seznam použitých zkratk

LZPS – usnesení č. 2/1993 Sb., usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky

MtŘ – 2017. évi XC. Törvény a büntetőeljárásról (maďarský trestní řád)

OPP – operativně pátrací prostředky

PolČR 1991 – zák. č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění účinném od 15. 7. 1991

PoZ – Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (polský zákon o Policii)

PtŘ – Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (polský trestní řád)

SKPV – Služba kriminální policie a vyšetřování

TrP – zák. č. 301/2005 Z. z., trestný poriadok (slovenský trestní řád)

TrŘ – zák. č. 141/1961 Sb., trestní řád

TrZ – zák. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

TrZ 1992 – zák. č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění účinném do 31. 12. 1992

1. Úvod

Jako téma diplomové práce jsem si vybral rozdíly v právní úpravě operativně pátracích prostředků (na některých místech v textu používám zkratku „OPP“) států Visegrádské čtyřky¹. Problematika operativně pátracích prostředků mi byla vždy velmi blízká, a to i vzhledem k mému povolání, ve kterém operativně pátrací prostředky dennodenně využívám pro odhalování té nejzávažnější hospodářské trestné činnosti. V rámci své dlouholeté praxe² jsem se setkal se všemi operativně pátracími prostředky, které jsou zakotveny v českém trestním řádu. Mohu tedy říci, že znám úskalí jejich praktického využití, jejich limity a meze.

Hlavním cílem mé práce bylo provést analýzu právní materie operativně pátracích prostředků v sousedních státech tvořících společně s Českou republikou tzv. Visegrádskou čtyřku – tedy Slovenska, Maďarska a Polska. Srovnáním těchto právních úprav jsem chtěl zjistit nejmarkantnější rozdíly, informovat o nich odbornou veřejnost a zároveň jejich analýzou dospět k návrhům legislativních změn v oblasti operativně pátracích prostředků. Řada operativně pátracích prostředků, které v České republice nemáme a nepoužíváme je, případně odlišné postupy jejich používání, může být prezentována v rámci připomínkových řízení k legislativním návrhům na změny trestního řádu. Dle mého skromného soudu by tyto operativně pátrací prostředky velice pomohly při odhalování závažné trestné činnosti, která je s ohledem na technologický vývoj společnosti páchána stále sofistikovanějšími způsoby.

Toto téma jsem si vybral i proto, že státy Visegrádské čtyřky si nesou stigma postkomunistických zemí s jeho formalistickými úpravami a faktickou ignorací

¹ Visegrádská čtyřka (dříve Visegrádská trojka) je neoficiálním označením aliance čtyř postkomunistických zemí střední Evropy - České republiky, Maďarska, Polska a Slovenska. Aliance získala svůj název během setkání prezidenta ČSFR Václava Havla, maďarského premiéra Józsefa Antalla a polského prezidenta Lecha Walesy v maďarském městě Visegrád, které proběhlo dne 15. 2. 1991. Výsledkem tohoto setkání bylo uzavření Visegrádské deklarace o blízké spolupráci zemí a společné cestě k evropské integraci. Po rozdělení ČSFR se označení aliance změnilo na Visegrádskou čtyřku (V4), jelikož členství se převedlo na nástupnické státy Česko i Slovensko. Město Visegrad bylo vybráno cíleně, neboť již v roce 1335 na stejnojmenném hradě, tehdejším sídle maďarských králů, proběhlo jednání mezi polským, českým a maďarským králem, kde se panovníci dohodli na úzké spolupráci v politicko - obchodních záležitostech.

² Autor působí 13 let u Policie České republiky, z toho 10 let na celorepublikovém útvaru, který se zabývá nejzávažnější hospodářskou trestnou činností.

katalogu základních lidských práv a svobod³. Současně pak spadají pod tentýž typ právní kultury (kontinentální právo) a zároveň na ně dopadají předpisy EU, jejímiž jsou členy. Je velmi zajímavé sledovat, jak se tyto státy s problematikou operativně pátracích prostředků vyrovnávají a do jaké míry jsou tyto úpravy shodné, či se odlišují.

Diplomovou práci jsem rozdělil na úvod, šest kapitol a závěr. V úvodních bodech druhé kapitoly jsem se zaměřil na již neplatnou právní úpravu operativně pátracích prostředků zakotvenou v zákoně o Policii České republiky a vysvětlil jsem důvod jejich převedení do trestního řádu, k němuž došlo na základě velké novely v roce 2001. Zbylá část druhé kapitoly pojednává o současné právní úpravě operativně pátracích prostředků v České republice. Dále jsem pojmenoval některé její hlavní nedostatky, které jsem byl schopen identifikovat, a to především díky zkušenostem z praxe.

Ve třetí, čtvrté a páté kapitole jsem popsal stávající právní úpravy operativně pátracích prostředků Maďarska, Slovenska a Polska. Kapitoly jsou systematicky členěny na podkapitoly, ve kterých jsem nejprve podal obecnou charakteristiku operativně pátracích prostředků, případně jejich legální definice. Dále jsem se věnoval jednotlivým druhům operativně pátracích prostředků a jejich povolovacímu režimu.

Vlastním jádrem mé práce jsou kapitoly šest a sedm, ve kterých jsem provedl vzájemnou komparaci právních úprav operativně pátracích prostředků, poukázal na jejich nejvýraznější rozdíly v jednotlivých právních řádech a srovnal je s českou právní úpravou. V sedmé kapitole jsem zároveň navrhl možné legislativní změny trestního řádu, které považuji za vhodné.

Pro zpracování diplomové práce jsem použil především aktuální znění jednotlivých právních úprav operativně pátracích prostředků, české i zahraniční vysokoškolské učebnice trestního řádu, které jsem společně se svým otcem pro tento účel přeložil, dále odborné články z právnických periodik a komentáře k zákonům.

³ Gřivnová, P., Gřivna T. Trestní právo procesní. In Bobek, M., Molek, P., Šimíček, V. (eds) Komunistické právo v Československu. Kapitoly z dějin bezpráví. Mezinárodní politologický ústav, Masarykova univerzita: Brno, 2009, str. 582-610.

2. Právní úprava OPP v České republice

2.1 Stručný exkurz do historie

Právní úprava operativně pátracích prostředků byla poprvé v zákonné podobě upravena zákonem č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, s účinností od 15. 7. 1991 (dále jen „PolČR 1991“). Zakotvení operativně pátracích prostředků na úroveň zákona bylo jednoznačně projevem snahy komplexně upravit tuto problematiku, která byla do té doby řešena pouze podzákonnými normami. Právo tak jednak reagovalo na společenský vývoj po roce 1989 charakterizovaný i vzestupem nejzávažnější kriminality páchané organizovaně⁴ a sofistikovaným způsobem za pomoci moderních prostředků. Zároveň se snažilo oprostít od negativních zkušeností s porušováním základních lidských práv ze strany represivních složek bývalého režimu.

Výše uvedené zohledňuje i důvodová zpráva k PolČR 1991⁵. Podle ní vyžadoval účinný a efektivní postup služby kriminální policie při odhalování zvláště závažných trestných činů anebo jiných úmyslných trestných činů, k jejichž stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva, aby oprávnění služby kriminální policie k používání operativně pátracích prostředků a operativní techniky dostalo zákonnou formu. Důvodová zpráva zároveň nastínila nutnost, aby vzhledem k utajovanému charakteru operativně pátracích prostředků byly podrobnosti o jejím používání upraveny interními normativními instrukcemi.

2.1.1 Druhy OPP

Operativně pátrací prostředky byly zakotveny v oddílu čtvrtém hlavy třetí PolČR 1991. Výslovně se jednalo o sledování osob a věcí, využívání osob

⁴ Organizovaný zločin lze definovat jako typ mnohostranné, systematicky a dlouhodobě páchané trestné činnosti, které se dopouští zločinecká skupina. Vyznačuje se vysokou organizovaností, dělbou úloh a specializací jednotlivých členů nebo skupin organizovaného zločinu. Orientuje se zpravidla na vysoký zisk a získání vlivu v mocenských strukturách jak politických, tak i ekonomických. Zisk slouží k vlastní reprodukci zločinecké organizace a v nemalé míře slouží jako kapitál, realizovaný zejména ve sféře podnikání. Charakteristickým rysem je dále nadnárodní charakter. – viz Chmelík, J. a kol. Zločin bez hranic. Vyšetřování terorismu a organizovaného zločinu. Praha: Linde 2004, s. 56

⁵ Důvodová zpráva k zákonu č. 283/1991 Sb., o Policii ČR, sněmovní tisk č. 253

jednajících ve prospěch služby kriminální policie a vyšetřování nebo služby ekonomických zájmů, dále používání krycích dokladů a používání nástrahové a zabezpečovací techniky.

Jednotlivé operativně pátrací prostředky však nebyly zákonem blíže pojmově vymezeny. Jejich obsah a způsob použití byl ponechán v oblasti utajovaných interních normativních instrukcí. PolČR 1991 v ustanovení § 34 odst. 2 pouze negativně vymezoval, co nesmí být krycím dokladem: průkaz poslance zákonodárného sboru, služební průkaz soudce, služební průkaz prokurátora a diplomatický pas. Dále v ustanovení § 34 odst. 3 PolČR 1991 byl určen postup pro vydání krycího dokladu, který předpokládal ze strany policejního orgánu podání odůvodněného návrhu na vydání krycího dokladu ministerstvu vnitra, o němž pak rozhodl ministr vnitra.

PolČR 1991 vedle operativně pátracích prostředků vymezoval v ustanovení § 35 i kategorii operativní techniky. Tou se rozumělo zejména použití elektrotechnických, radiotechnických, foto technických, optických, mechanických a jiných technických prostředků a zařízení nebo jejich soubory používané utajovaným způsobem při odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, potažmo při pořizování obrazových, zvukových nebo jiných záznamů v případě, že byly užívány způsobem, který zasahoval do ústavních práv občana.

Podle ustanovení § 33 odst. 1 PolČR 1991 mohly operativně pátrací prostředky použít služba kriminální policie a vyšetřování⁶ a služba ochrany ekonomických zájmů⁷ při odhalování úmyslných trestných činů a při zjišťování jejich pachatelů. Vedle toho byly výše uvedené orgány podle ustanovení § 33 odst. 2 PolČR 1991 oprávněny použít operativní techniku při odhalování zvláště závažných úmyslných trestných činů anebo jiných úmyslných trestných činů, k jejichž stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva, a při zjišťování jejich

⁶ Služba kriminální policie a vyšetřování konala vyšetřování trestných činů v útvarech s územně vymezenou působností.

⁷ Služba na ochranu ekonomických zájmů (SOEZ) fungovala v letech 1991 - 1994. Tato služba se zabývala nejzávažnějšími případy na úseku ekonomické kriminality. Zpravodajskou činnost na úseku ochrany ekonomických zájmů státu převzala v roce 1994 Bezpečnostní informační služba (BIS) a ze SOEZ se stala Služba policie pro odhalování korupce a hospodářské trestné činnosti (SPOK), později Služba policie pro odhalování korupce a závažné hospodářské trestné činnosti (SPOK ZHTČ).

pachatelů. Zákon tedy rozlišoval dvě základní kategorie prostředků, kterými bylo možné při odhalování trestných činů zasahovat do základních práv a svobod podle míry závažnosti prověřovaného trestného činu.

Zvláště závažné úmyslné trestné činy byly definovány v tehdy platném a účinném trestním zákoně č. 140/1961 Sb. (dále jen „TrZ 1992“). Jednalo se jednak o taxativně vymezené trestné činy uvedené v ustanovení § 62 TrZ 1992, jednak o úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanovil trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně osm let. Výše uvedené podmínky pro použití operativně pátracích prostředků a operativní techniky měly charakter obecného ustanovení. PolČR 1991 v ustanovení § 33 nad rámec obecných podmínek dále stanovil přísnější podmínky pro používání operativní techniky:

- operativní techniku bylo možné použít jen v případech, kdy odhalování zvláště závažných úmyslných trestných činů anebo jiných úmyslných trestných činů, k jejichž stíhání zavazovala vyhlášená mezinárodní smlouva, bylo jiným způsobem neúčinné nebo podstatně ztížené;
- operativní techniku bylo možné používat pouze na dobu nezbytně nutnou, nejdéle však na šest měsíců;
- operativní techniku bylo možné používat jen na základě povolení ministra; pouze ve zcela výjimečných případech, jestliže věc nesnesla odkladu a souhlasu ministra nebylo možné předem dosáhnout, bylo možné použít operativní techniku i bez tohoto předchozího souhlasu. V takovém případě byla služba kriminální policie nebo služba ochrany ekonomických zájmů povinna neprodleně si povolení dodatečně vyžádat. Pokud dodatečný souhlas neobdržela do 24 hodin od počátku používání operativní techniky, byla povinna používání těchto prostředků bezodkladně ukončit a záznam zničit;
- v případě použití operativní techniky vůči ústavnímu činiteli byl ministr povinen tuto skutečnost oznámit kontrolnímu orgánu;
- používání operativně pátracích prostředků a operativní techniky nesmělo sledovat jiný zájem než získání informací důležitých k odhalení a objasnění trestných činů uvedených v § 33 PolČR 1991, přičemž práva a svobody osob bylo možné omezit jen v míře nezbytně nutné.

2.1.2 Důvod převedení OPP do trestního řádu

Hlavním smyslem použití operativně pátracích prostředků v mezích policejního zákona bylo pouze odhalování trestných činů. Vedle toho instituty trestního řádu měly a mají i jiný cíl, a to opatřit informace důležité pro trestní řízení procesně správným postupem, aby byly použitelné jako důkaz v trestním řízení.

V době, kdy se nebývale rozmohly formy závažné kriminality páchané zejména organizovaným zločinem, začali pachatelé čím dál tím více využívat modernějších způsobů pro páchání trestné činnosti. Proto vznikla nutná potřeba procesního využití důkazů získaných ve fázi, ve které ještě nebyly splněny podmínky pro zahájení trestního stíhání konkrétní osoby. Využití informací získaných použitím operativně pátracích prostředků mimo režim trestního řádu tak selhávalo na nemožnosti jejich dalšího procesního využití. Začlenění právní úpravy operativně pátracích prostředků do trestního řádu jednoznačně vedlo k posílení jejich důkazní síly, neboť v řadě případů byly jejich prostřednictvím opatřeny jediné relevantní důkazy. Lze souhlasit s tím, že cíle novelizace bylo dosaženo vzhledem k tomu, že „výrazně zvýšila možnost využití výsledků (informací) zjištěných při jejich využití při stíhání pachatelů trestné činnosti“.⁸

Ve smyslu důvodové zprávy k novele trestního řádu mělo začlenění právní úpravy operativně pátracích prostředků do trestního řádu vést k naplnění úzké návaznosti a vzájemné provázanosti odhalování trestných činů a fáze prověřování⁹.

Komplexní právní úprava operativně pátracích prostředků v trestním řádu, včetně podmínek a způsobu jejich použití, tak z hlediska důkazního významu pro trestní řízení převážila nad jejich jednoznačně utajovaným charakterem.

Podle *Musila* se jednalo „o projev tzv. „zpolicejňování“ trestního řádu, které ovšem nebylo charakteristické pouze pro Českou republiku, nýbrž se jednalo

⁸ Hundák, Š. Právní úprava operativně pátracích prostředků a podmínek jejich použití v trestním řízení a jejich použití „contra legem“. Sborník – použití operativně pátracích prostředků k získání důkazů pro trestní řízení. Policejní akademie ČR. Praha. 2004, s. 52

⁹ Důvodová zpráva k novele trestního řádu č. 265/2001 Sb. Dostupný z: Aspi

*o obecný trend, který bylo možné vypořádat i v právních rádech řady evropských zemí.*¹⁰

2.2 Současná právní úprava OPP

Do zák. č. 141/1961 Sb., trestní řád (dále jen „TrŘ“) byla právní úprava operativně pátracích prostředků začleněna novelou trestního řádu provedenou na základě zák. č. 265/2001 Sb. s účinností od 1. 1. 2002 do nových ustanovení §§ 158b – 158f, která až na ustanovení týkající se použití agenta a rozšíření subjektů oprávněných pro použití operativně pátracích prostředků nedoznala do současné doby výraznějších změn.

2.2.1 Obecné podmínky pro použití OPP

Obecné podmínky pro použití operativně pátracích prostředků jsou vyjádřeny v ustanovení § 158b TrŘ:

Mezi tyto podmínky patří:

- řízení o úmyslném trestném činu podle § 158b odst. 1 TrŘ;
- účel – používání operativně pátracích prostředků nesmí sledovat jiný zájem než získání skutečností důležitých pro trestní řízení podle § 158b odst. 2 TrŘ věta první;
- subsidiarita – operativně pátrací prostředky lze použít jen tehdy, nelze-li sledovaného účelu dosáhnout jinak podle § 158b odst. 2 TrŘ věta druhá;
- proporcionalita – práva a svobody osob lze omezit jen v míře nezbytně nutné podle § 158b TrŘ věta třetí, přičemž *„nezbytně nutnou míru je nutno vykládat nejen z hlediska intenzity zásahu, ale i délky trvání“*.¹¹

¹⁰ Musil, J. Použití operativní techniky k důkazním účelům v trestním řízení (zahraniční srovnání). Trestní právo, 1999, č. 4, s. 23

¹¹ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurs trestního práva. Trestní právo procesní. 3 přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck. 2007, s. 582

2.2.2 Druhy OPP

Mezi operativně pátrací prostředky trestní řád řadí taxativně předstíraný převod podle § 158c TrŘ, sledování osob a věcí podle § 158d TrŘ a použití agenta podle § 158e TrŘ.

Legální pojem operativně pátracích prostředků není v trestním řádu vymezen. Rozumí se jimi *souhrn opatření policejních orgánů uskutečňovaných podle trestního řádu a v souladu s dalšími právními předpisy, jejichž účelem je předcházení, odhalování a objasňování trestné činnosti, jakož i pátrání po skrývajících se pachatelích, pátrání po hledaných nezvěstných osobách a pátrání po věcných důkazech.*¹²

2.2.2.1 Předstíraný převod

Předstíraný převod trestní řád v ustanovení § 158c odst. 1 TrŘ definuje jako předstírání koupě, prodeje nebo jiného způsobu převodu předmětu plnění. To platí i pro převod věci, k jejímuž držení je třeba zvláštního povolení, jehož držení je nepřipustné, která pochází z trestného činu, nebo která je určena ke spáchání trestného činu.

K věcem, k jejichž držení je třeba zvláštního povolení, řadíme například jedy a prekursory, radioaktivní látky, psychotropní a omamné látky, případně výbušniny či střelné zbraně.

K věcem, jejichž držení je nepřipustné, řadíme zakázané zbraně a střelivo, případně zakázanou vojenskou municí.

K věcem, které pochází z trestného činu, řadíme padělané peníze, úplatek nebo majetkový prospěch ve smyslu ustanovení § 257 či § 258 TrZ. V případě trestního řízení vedeného ve věci podezření ze spáchání úplatkářských trestných činů lze prostřednictvím předstíraného převodu zadokumentovat předání úplatku,

¹² Šámal, P. a kol. Trestní řád s komentářem - díl I. 6. vydání. Praha: C. H. Beck 2008, s. 1229.

například i ve formě vydání stavebního povolení bez splnění potřebných podmínek¹³.

Mezi věci určené ke spáchání trestného činu řadíme například padělatelské náčiní či zařízení pro výrobu psychotropních a omamných látek.

Prostřednictvím tohoto úkonu lze předstírat jakýkoliv typ smlouvy, jehož obsahem je převod předmětu plnění včetně převodu věci. Ustanovení o předstíraném převodu představuje v zásadě průlom do zásady právní jistoty, přičemž smlouva je od počátku absolutně neplatná, resp. *„jde o neplatnost absolutní, která působí s ohledem na to, že je stanovena ve veřejném zájmu přímo ze zákona, a to od počátku, kdy se jedná o dovolený zásah státu v zájmu odhalení, prověření nebo prokázání úmyslného trestného činu, který bezprostředně souvisí s převodem“*¹⁴.

K provedení předstíraného převodu je v zásadě zapotřebí předchozího písemného povolení státního zástupce, přičemž trestní řád pamatuje i na situace, kdy věc nesnese odkladu. V takovém případě lze výjimečně provést předstíraný převod i bez předchozího písemného povolení státního zástupce, s tím, že policejní orgán je povinen bezodkladně požádat o dodatečné vydání příslušného povolení.

V případě, že státní zástupce do 48 hodin požadované povolení nevydá, nelze informace získané předstíraným převodem procesně v trestním řízení použít. Policejní orgán je potom povinen bezodkladně ukončit veškeré úkony spojené s předstíraným převodem a nesmí takto získané informace použít.

O provedení předstíraného převodu je policejní orgán povinen sepsat záznam, který musí do 48 hodin doručit státnímu zástupci. Záznam má dvojí funkci *„za prvé je jednak informací pro státního zástupce vykonávajícího dozor ve věci, že takovýto úkon byl proveden. Za druhé je dokladem svědčícím o předstíraném*

¹³ Stříž, I., Polák, P., Fenyk, J.; Hájek, R. Trestní zákoník a trestní řád. 2. díl, trestní řád. Praha: Linde, 2010, s. 484

¹⁴ Hendrych, D. a kol. Právní slovník. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009

převodu, který bude kromě dalších náležitostí obsahovat zejména popis vlastního skutkového děje a identifikaci osoby, vůči níž se úkon provádí.“¹⁵

Předstírané převody v drtivé většině případů provádí na základě dožádání a součinnosti s policejním orgánem Útvar speciálních činností Služby kriminální policie a vyšetřování, který po provedeném předstíraném převodu zpracuje protokol za podmínek § 55 TrŘ, který poté slouží jako důkaz v trestním řízení.

Jako důkaz v trestním řízení může sloužit i výslech osoby, která provedla předstíraný převod, přičemž touto osobou může být i policista zahraničního státu, nebo výslech osoby, která se bezprostředně podílela na provedení předstíraného převodu, a to v pozici svědka.

Bližší podmínky, za kterých je výslech prováděn, stanovuje ustanovení § 102a TrŘ. Výslech je proveden buď za podmínek utajení totožnosti a podoby vyslychané osoby, případně bez utajení totožnosti nebo podoby. Druhé možnosti lze použít pouze ve výjimečných případech a za současně splněné podmínky, že v důsledku výslechu nehrozí takové osobě újma na životě, zdraví nebo další služební činnosti nebo ohrožení života nebo zdraví osoby jí blízké. Tento postup je možný pouze na návrh státního zástupce na základě vyjádření příslušného ředitele bezpečnostního sboru.¹⁶

2.2.2.2 Sledování osob a věcí

Sledování osob a věcí definuje trestní řád v ustanovení § 158d odst. 1 jako získávání poznatků o osobách a věcech prováděné utajovaným způsobem technickými nebo jinými prostředky.

Ze znění českého trestního řádu lze extrahovat níže uvedené typy sledování, z nichž některé nejsou legislativně považovány za operativně pátrací prostředky:

¹⁵ Růžička, M. Operativně pátrací prostředky z pohledu státního zastupitelství. In Sborník – použití operativně pátracích prostředků k získání důkazů pro trestní řízení. Policejní akademie ČR. Praha. 2004. s. 15-16

¹⁶ v podrobnostech Malý, M. Důkazní prostředky při předstíraném převodu podle § 158c trestního řádu. In Sborník – použití operativně pátracích prostředků k získání důkazů pro trestní řízení. Policejní akademie ČR. Praha. 2004, s. 76-77

- tzv. prosté sledování nebo spíše pozorování podle § 158 odst. 1 TrŘ jako jedno z opatření, které policejní orgán provádí k odhalení skutečností nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin a směřující ke zjištění jeho pachatele. Tento typ sledování není výslovně v trestním řádu uveden, nýbrž jej lze argumentem *a contrario* dovodit z výslovného ustanovení § 158 odst. 2 TrŘ. To znamená, že při něm nemohou být pořizovány zvukové, obrazové nebo jiné záznamy. Jeho důkazní využitelnost je sice minimální, ne-li žádná, přesto pro policejní orgán představuje v prvotní fázi před zahájením vlastního prověřování jediný „operativně pátrací prostředek“, na základě kterého lze v terénu snadno a rychle ověřit například informace uvedené v trestním oznámení;
- sledování podle § 158d odst. 2 TrŘ, při kterém není zasahováno do nedotknutelnosti soukromí, nedotknutelnosti obydlí či listovního tajemství. To lze dále rozdělit na kontaktní sledování nebo sledování veřejně přístupného prostoru. Tento typ sledování lze uskutečnit pouze na základě písemného povolení státního zástupce. V rámci tohoto sledování mohou být pořizovány zvukové, obrazové nebo jiné záznamy. V neodkladných případech lze takové sledování podle § 158d odst. 5 TrŘ provést i bez předchozího povolení. V takovém případě jsou získané informace využitelné pro trestní řízení pouze v případě, že policejní orgán dodatečně požádá dozorového státního zástupce o vydání dodatečného povolení a za předpokladu, že povolení bude vydáno do 48 hodin. V opačném případě nelze v již započatém sledování pokračovat, informace získané sledováním není možné v trestním řízení použít a veškeré záznamy musí být zničeny.¹⁷ Stejně by se postupovalo i v případě, že by bylo povolení policejnímu orgánu doručeno až po uplynutí lhůtu 48 hodin;¹⁸
- sledování podle § 158d odst. 3 TrŘ, při kterém je zasahováno do nedotknutelnosti soukromí podle čl. 7 LZPS, nedotknutelnosti obydlí podle čl. 12 LZPS či listovního tajemství podle čl. 13 LZPS. Tento typ sledování lze dále rozdělit na kontaktní sledování, sledování neveřejně přístupného

¹⁷ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013. Sv. II. str. 2010

¹⁸ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013. Sv. II. str. 2008 - 2009

prostoru či sledování elektronické komunikace. Tento typ sledování vyžaduje předchozí písemné povolení soudce. V rámci tohoto sledování mohou být pořizovány zvukové, obrazové nebo jiné záznamy „za pomoci mikrofonů, nahrávacích a jiných technických zařízení umístěných v obydlí, případně další technická zařízení, skrze která se dá zjišťovat obsah korespondence a jiných písemností a záznamů uchovávaných v soukromí (většinou bez porušení jejich uzavření).¹⁹ Vzhledem k tomu, že se jedná o velmi razantní zásah do ústavně zaručených práv a svobod, nepřichází v úvahu případné dodatečně vydané povolení ze strany soudce. Trestní řád toto výslovně podle § 158d odst. 5 TrŘ zakazuje;

- sledování podle § 158 odst. 6 TrŘ, které je prováděno s výslovným souhlasem toho, do jehož práv a svobod má být sledováním zasahováno. Tento typ sledování nevyžaduje povolení státního zástupce ani soudce, nýbrž pouze výslovný souhlas toho, do jehož práv a svobod má být sledováním zasahováno. V praxi se využívá nejčastěji v případech, kdy je nezbytná součinnost sledované osoby;
- sledování prováděné agentem podle § 158e TrŘ, které je specifické tím, že agent je oprávněn provádět sledování bez dalšího dodatečného povolení, a to v rozsahu podle § 158d odst. 2 TrŘ;
- sledování zásilky podle § 87b TrŘ, které není v českém trestním řádu řazeno mezi operativně pátrací prostředky, nýbrž mezi instituty zajišťovací;
- sledování bankovního účtu podle § 8 odst. 3 TrŘ, které taktéž není v českém trestním řádu řazeno mezi operativně pátrací prostředky.

O průběhu sledování osob a věcí, které nejčastěji provádí Útvar zvláštních činností SKPV, případně odbory operativní dokumentace Krajských ředitelství policie České republiky, se pořizuje záznam. Ten je podle podmínek zák. č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti opatřen doložkou „vyhrazené“²⁰.

¹⁹ Šámal, P. a kol. *Trestní řád*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013. Sv. II. str. 2007

²⁰ Podle § 4 písm. a) zák. č. 412/2005 Sb. se utajovaná informace klasifikuje stupněm utajení Vyhrazené, jestliže její vyzrazení neoprávněně osobě nebo zneužití může být nevýhodné pro zájmy České republiky

V případě, že sledováním nebyly zjištěny informace využitelné pro trestní řízení, zůstávají záznamy o provedeném sledování v režimu „vyhrazené“ po celou dobu skartační lhůty. Poté jsou předepsaným způsobem skartovány²¹.

V případě, že sledováním byly zjištěny informace využitelné pro trestní řízení, odpovědný pracovník Útvaru zvláštních činností služby SKPV, resp. odboru operativní dokumentace Krajského ředitelství policie České republiky, jako dožádaný orgán na základě předchozí žádosti policejního orgánu provede tzv. „protokolaci úkonu“. Ta spočívá v tom, že dožádaným orgánem je vyhotoven protokol podle ustanovení § 158d odst. 7 trestního řádu ve spojení s ustanovením § 55 TrŘ, který slouží jako důkaz v trestním řízení.

Ostatní policejní orgány uvedené v ustanovení § 12 odst. 2 písm. b) - i) TrŘ v tomto směru mohou mít vlastní postupy.

Protokol o provedeném sledování obecně obsahuje níže uvedené náležitosti:

- údaje o povolení, případně další povolení, kterým byla doba sledování prodloužena;
- útvar PČR, který sledování provedl;
- v případě sledování prostoru podle § 158d odst. 3 TrŘ skrytá identifikace policistů, kteří provedli montáž a demontáž skrytých technických prostředků;
- místo, kde bylo sledování prováděno;
- doba, po kterou bylo sledování prováděno;
- datum pořízeného záznamu, jeho začátek a konec;
- označení datového média, na které byl záznam uložen.

Zajímavou otázkou představuje použití informací získaných sledováním v jiné trestní věci, než ve které bylo sledování povoleno. Obecně trestní řád v ustanovení § 158d odst. 10 TrŘ stanovuje, že v jiné trestní věci, než je ta, v níž bylo sledování za podmínek v odstavci 2 provedeno, lze záznam pořízený při sledování a připojený protokol použít jako důkaz jen tehdy, je-li i v této věci vedeno

²¹ zák. č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů

řízení o úmyslném trestném činu nebo souhlasí-li s tím osoba, do jejichž práv a svobod bylo sledováním zasahováno.

Z výslovné dikce ustanovení § 158d odst. 10 TrŘ vyplývá, že použitelnost záznamu pořízeného při sledování by se neměla vztahovat na sledování provedené podle § 158d odst. 3 TrŘ, nýbrž pouze podle § 158d odst. 2 TrŘ.

Jsem přesvědčen, že s tímto právním názorem nelze zcela souhlasit. Podle mého soudu je nepodstatné, zda sledování povolil státní zástupce nebo soudce,. Podstatné je, zda při sledování byly pořizovány zvukové, obrazové nebo jiné záznamy ve smyslu ustanovení § 158d odst. 2 TrŘ.²².

2.2.2.3 Použití agenta

Třetím operativně pátracím prostředkem, který je zakotven v českém trestním řádu, je použití agenta podle § 158e TrŘ. Jedná se obecně o úkon, při kterém příslušník Policie ČR nebo Generální inspekce bezpečnostních sborů (dále jen „agent“) plní úkoly uložené mu řídicím policejním orgánem, přičemž jeho činnost je prováděna jednak zastíráním skutečného účelu jeho činnosti, jednak zastíráním jeho totožnosti a příslušnosti k Policii ČR nebo Generální inspekci bezpečnostních sborů.

K tomuto účelu je agentovi vytvořena legenda o jiné osobní existenci a osobní údaje vyplývající z této legendy jsou zavedeny do informačních systémů provozovaných podle zvláštních zákonů²³, tedy v informačních systémech je fakticky vytvořen „nový“ člověk. Agent je oprávněn pro zastírání své činnosti a totožnosti provádět i hospodářské činnosti, k jejichž vykonávání je třeba zvláštní oprávnění, povolení či registrace²⁴ a orgány veřejné správy jsou povinny mu poskytnout potřebnou součinnost. Z toho vyplývá *a contrario*, že agent nesmí

²² více Fenyk J., Císařová D., Gřivna T. a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019

²³ zák. č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů

²⁴ zák. č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání

provádět takové činnosti, jejichž podmínkou je vydání, povolení či registrace, které nesouvisí přímo s činností orgánů veřejné správy (např. výkon advokacie)²⁵

Činnost agenta je specifická v tom, že podle § 158e odst. 6 TrŘ je povinen volit jen takové prostředky, které jsou způsobilé ke splnění služebního úkolu a jimiž není jiným osobám způsobována újma na jejich právech nad míru nezbytně nutnou. Z tohoto důvodu nemá agent žádné další povinnosti vyplývající ze zvláštních právních předpisů vztahujících se na příslušníky bezpečnostních sborů²⁶. Agent v rámci své činnosti může bez dalšího povolení provádět sledování osob a věcí podle § 158 odst. 2 TrŘ a předstíraný převod podle § 158c TrŘ.

Policejní orgán může v trestním řízení požádat o vydání povolení k použití agenta za splnění obecných a zvláštních podmínek stanovených trestním řádem.

Obecnou podmínku představuje subsidiarita použití tohoto operativně pátracího prostředku, kdy trestní řád výslovně stanovuje, že nasadit agenta lze podle § 158b odst. 2 TrŘ pouze v případě, že nelze sledovaného účelu dosáhnout jinak nebo bylo-li by jinak jeho dosažení podstatně ztíženo. To je obecná podmínka pro použití všech operativně pátracích prostředků. Policejní orgán musí dostatečným způsobem zdůvodnit, že byly naplněny výše uvedené podmínky.

Zvláštní podmínky spočívají v možnosti nasadit agenta jen v případech, kdy je vedeno trestní řízení pro zločiny, na které zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně osm let nebo pro trestné činy spáchané ve prospěch organizované zločinecké skupiny. Dále v případech taxativně vyjmenovaných trestných činů, zejména hospodářské povahy a v případech úplatkářských trestných činů, jejichž páchaní má značně latentní charakter a odhalení je za použití běžných procesních prostředků prakticky zcela nemožné.

Taxativně vyjmenované trestné činy jsou následující:

- je-li vedeno trestní řízení pro trestný čin pletichy v insolvenčním řízení podle § 226 TrZ;

²⁵ Fenyk, J., Šanta, J. Právní úprava postavení agenta v trestním řízení v České a Slovenské republice. Trestní právo. 2007, č. 3. s. 5

²⁶ blíže k podmínkám zák. č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, nebo zák. č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů

- je-li vedeno trestní řízení pro trestný čin porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže podle § 248 odst. 1 písm. e) a odst. 2 až 4 TrZ;
- je-li vedeno trestní řízení pro trestný čin zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 TrZ;
- je-li vedeno trestní řízení pro trestný čin pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži podle § 257 TrZ, pletichy při veřejné dražbě podle § 258 TrZ;
- je-li vedeno trestní řízení pro trestný čin zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 TrZ;
- je-li vedeno trestní řízení pro trestný čin přijetí úplatku podle § 331 TrZ;
- je-li vedeno trestní řízení pro trestný čin podplacení podle § 332 TrZ;
- je-li vedeno trestní řízení pro trestný čin nepřímého úplatkářství podle § 333 TrZ;
- je-li vedeno trestní řízení pro jiný úmyslný trestný čin, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána.

Podle § 158e odst. 4 TrŘ užití agenta povoluje na návrh státního zástupce vrchního státního zastupitelství nebo na návrh evropského pověřeného žalobce soudce vrchního soudu, v jehož obvodu je státní zástupce, podávající návrh, činný. Návrh na použití agenta může podat i evropský žalobce; v takovém případě povoluje použití agenta soudce vrchního soudu, v jehož obvodu by byl činný evropský pověřený žalobce, který by byl jinak příslušný k výkonu dozoru nad zachováváním zákonnosti v přípravném řízení. Činnost evropského pověřeného žalobce má být zahájena v průběhu roku 2020.

Povolení k použití agenta musí obsahovat účel použití agenta, dobu, po kterou bude agent použit a údaje umožňující identifikaci agenta. Zároveň je třeba říci, že trestní řád časově neomezuje dobu pro použití agenta jako například u sledování osob a věcí, pouze stanovuje, že v povolení musí být doba uvedena. Trestní řád zároveň umožňuje, aby na základě nového návrhu obsahujícího vyhodnocení dosavadní činnosti agenta, byla doba povolení prodloužena, a to i opakovaně.

Jako důkaz v trestním řízení slouží výslech agenta nebo osoby, která se podílela na použití agenta. V tomto případě jsou vyslechnuti v pozici svědka za podmínek uvedených v ustanovení § 102a TrŘ, tj. výslech je proveden buď za podmínek utajení jejich totožnosti a podoby nebo bez utajení. V druhém případě lze postupovat pouze ve výjimečných případech a za současně splněné podmínky, že v důsledku výslechu nehrozí takové osobě újma na životě, zdraví nebo další služební činnosti nebo k ohrožení života nebo zdraví osoby jí blízké. Tento postup je možný pouze na návrh státního zástupce na základě vyjádření příslušného ředitele bezpečnostního sboru.

Speciálně je upravena beztrestnost agenta v ustanoveních trestního zákoníku, konkrétně v § 312c a § 363 TrZ.

2.2.3 Instituty svým obsahem podobné OPP

Vedle operativně pátracích prostředků existuje v českém právním řádu i kategorie tzv. podpůrných operativně pátracích prostředků, zpravodajské prostředky, využívání osob jednajících ve prospěch zpravodajských služeb, případně další instituty svým obsahem podobné operativně pátracím prostředkům.

Mezi podpůrné operativně pátrací prostředky řadíme:

- informátora, krycí prostředky, zabezpečovací techniku a zvláštní finanční prostředky uvedené v ustanoveních §§ 72 – 77 zák. č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky;
- krycí prostředek, krycí doklad, zabezpečovací techniku, zvláštní finanční prostředky a informátora v ustanoveních §§ 38 – 43 zák. č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky.

Mezi specifické prostředky řadíme:

- zpravodajské prostředky uvedené v ustanoveních §§ 6 – 15 zák. č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě, například zpravodajská technika, krycí prostředky, krycí doklady, sledování a využívání služeb osob jednajících ve prospěch Bezpečnostní informační služby;
- zpravodajské prostředky uvedené v ustanoveních §§ 6 – 16 zák. č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství, mezi které se řadí zpravodajská technika,

krycí prostředky, krycí doklady, sledování, a využívání osob jednajících ve prospěch Vojenského zpravodajství.

Mezi další instituty svým obsahem podobné operativně pátracím prostředkům řadíme oprávnění vězeňské služby dle ustanovení § 21a zák. ČNR č. 555/1992 Sb., o Vězeňské a justiční strážci České republiky, pořizovat, je-li to nezbytné pro plnění jejích úkolů, zvukové, obrazové nebo jiné záznamy osob a věci nacházejících se v objektech a prostorách jí spravovaných a střežených.

Patří sem i oprávnění vězeňské služby podle ustanovení § 25 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody, seznamovat se s obsahem telefonátů, případně přímý odposlech ředitelem věznice pověřeným zaměstnancem vězeňské služby²⁷.

2.2.4 Některé nedostatky současné právní úpravy OPP

V tomto bodě bych chtěl poukázat na některé nedostatky, které má podle mého názoru současná česká právní úprava operativně pátracích prostředků.

Jedním z velmi diskutovaných témat současnosti je chybějící detailní právní úprava tzv. prostorového odposlechu. Jedná se o téma, kterému se věnovala řada autorů. Nejvýraznější personou mezi autory odborných článků, kteří se teoreticky zaobírali touto problematikou, je bezesporu prof. JUDr. Jiří Jelínek, CSc.

Předně je třeba říci, že český trestní řád pojem tzv. prostorového odposlechu nezná a nedefinuje ho. Je to však pojem běžně používaný jednak odbornou veřejností, tedy advokáty, policisty, státními zástupci či soudci, případně i laickou veřejností, z nich nejčastěji novináři. Tento pojem obecně vyjadřuje skryté získávání informací důležitých pro trestní řízení orgány činnými v trestním řízení za pomoci technických prostředků nasazených na veřejně i neveřejně přístupných místech. Takto získané informace, a to v jakékoliv formě a podobě, mohou být v trestním řízení za podmínek zde uvedených použity jako důkaz v trestním řízení proti konkrétním osobám.

²⁷ V případě, že obsah telefonátu zakládá podezření, že je připravován nebo páchán trestný čin, je Vězeňská služba povinna předat záznam telefonátu orgánu činnému v trestním řízení, v případě přímého odposlechu hovor přerušit a událost oznámit orgánům činným v trestním řízení.

J. Jelínek vymezuje pojem tzv. prostorového odposlechu jako: „... utajené získávání informací pomocí speciálních, pro tyto účely sestrojených technických prostředků a zařízení zaznamenávajících obraz, zvuk, přesný pohyb i činnost sledovaných osob v reálném čase a prostoru“.²⁸

Otázkou je, zdali pojem prostorový odposlech dostatečným způsobem vymezuje obsahovou stránku procesního úkonu, kterým se má pro účely trestního řízení zaznamenat obraz i zvuk v určitém prostoru. Spíše se zdá vhodné použití pojmu prostorové sledování či sledování prostoru, jako dalšího typu sledování vedle sledování osob a věcí.

J. Jelínek v této souvislosti vyjádřil právní názor, že: „... aplikační praxe si při neexistenci detailní právní úpravy sledování prostoru „vypomáhá“ aplikací ustanovení § 158d odst. 3 trestního řádu jako východiskem z nouze“²⁹, kdy český trestní řád podle něho velmi stručně uvádí, že pokud má být sledováním zasahováno do nedotknutelnosti obydlí, do listovního tajemství nebo zjišťován obsah jiných písemností a záznamů uchovávaných v soukromí za použití technických prostředků, lze je uskutečnit jen na základě předchozího povolení soudce a při vstupu do obydlí nesmějí být provedeny žádné jiné úkony než takové, které směřují k umístění technických prostředků.

Základní rámec pro použití tohoto operativně pátracího prostředku je v trestním řádu dostatečně vymezen, byť v té nejobecnější rovině. Jakékoliv další upřesňování či detailizace právní úpravy by byla na úkor jeho použití. Jedná se o procesní úkon, který od počátku až do odstranění audiovizuálních technických prostředků podléhá režimu utajení. Veškerá specifika a detaily týkající se tohoto úkonu jsou a měly by být vymezeny pouze v interních normativních aktech, neboť není žádoucí, aby vešly taktické postupy a metodiky jejich používání vešly ve všeobecnou známost. V tomto ohledu je tedy třeba konstatovat, že sice neexistuje detailní úprava v trestním řádu a ani zákon o Policii České republiky se tím blíže

²⁸ J. Jelínek: K chybějící právní úpravě tzv. prostorového odposlechu v trestním řádu. Bulletin Advokacie 7-8/2018, str. 14

²⁹ J. Jelínek: K chybějící právní úpravě tzv. prostorového odposlechu v trestním řádu. Bulletin Advokacie 7-8/2018, str. 17, sub 1

nezabývá z důvodů výše uvedených, ovšem existují interní normy a postupy na úrovni Policie ČR, což je s ohledem na utajený charakter tohoto prostředku žádoucí.

Zcela markantní je ovšem hrubý nepoměr mezi zákonnými podmínkami pro použití odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu podle § 88 TrŘ a sledováním neveřejně přístupného prostoru podle § 158d odst. 3 TrŘ, přestože oba procesní úkony závažným způsobem zasahují do základních práv a svobod. Především by u sledování podle § 158d odst. 3 trestního řádu měly být taxativně vymezeny trestné činy, pro které bude možné sledování prostoru použít. V tomto směru by stačilo použít stejné zákonné podmínky uvedené u odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu podle § 88 TrŘ.

Sledování podle § 158d odst. 3 TrŘ by rozhodně nemělo být vyloučeno na určitých místech, například v tzv. poradních místnostech soudu, resp. i na jiných místech, jak nadhodil *J. Jelínek*³⁰. Jakákoliv změna v tomto směru by rozhodně nebyla pozitivním krokem. Policejní praxe zaznamenala několik případů, kde podezřelým byl právě soudce a tyto případy skončily úspěšnou realizací právě proto, že byly prostřednictvím sledování podle § 158d odst. 3 TrŘ zadokumentovány skutečnosti důležité pro trestní řízení. Vyloučit jakékoli prostory z možnosti nasadit v nich technické prostředky zaznamenávající obraz i zvuk by mohlo vést ke zneužívání těchto prostor pro páčání trestné činnosti. V případě soudců, jak ostatně praxe již ukázala, by to mohlo mít nedozírné následky pro dokazování.

Dalším nedostatkem je ne zcela jasná právní úprava zjišťování obsahu zpráv zasílaných elektronickou cestou prostřednictvím datových sítí (emaily a další druhy zpráv), kdy do současné doby existují aplikační rozdíly v rámci jednotlivých soudů.

Nejvhodnějším institutem pro skryté zjišťování obsahu výše uvedených zpráv se jeví ustanovení § 158d odst. 3 TrŘ, které stanovuje, že pokud má být „sledováním (věcí) zasahováno do ... listovního tajemství nebo zjišťován obsah jiných písemností a záznamů uchovávaných v soukromí za použití technických prostředků“, lze je uskutečnit jen na základě předchozího povolení soudce. Teprve až judikatura upřesnila, že věci se rozumí i data umístěná v počítačových

³⁰ J. Jelínek: K chybějící právní úpravě tzv. prostorového odposlechu v trestním řádu. Bulletin Advokacie 7-8/2018, str. 18

systémech, resp. emaily uložené v emailové schránce. Tento institut lze tedy použít k opatření nesmazaných zpráv uložených v emailové schránce.

V praxi jsem se ale setkal i s dalšími postupy, kdy Útvar zvláštních činností SKPV, který technicky provádí tento úkon, po dobu povoleného sledování (například na jeden měsíc) opatroval od operátora poskytujícího telekomunikační služby uložené emaily ze zájmové schránky každý týden. Naproti tomu ale český trestní řád umožňuje i odposlech provozu emailové schránky podle § 88 odst. 1 TrŘ, tedy zachytávání emailových zpráv *pro futuro*, přičemž je nerozhodné, zda uživatel emailovou zprávu po přečtení smaže.

Vedle toho jsem se při prověřování jednoho případu setkal i s použitím ustanovení § 88a TrŘ pro zachycení obsahu emailové schránky, přičemž na obsahu těchto emailů důkazně stojí celý případ.

Tato nejednoznačnost v rámci aplikační praxe je způsobena chybějící detailní úpravou zjišťování obsahu zpráv zasílaných elektronickou cestou prostřednictvím datových sítí, kdy jednotlivé mezery jsou zaplňovány judikaturou podle toho, jak na tyto mezery upozorňuje obhajoba v trestním řízení.

Dalším výrazným nedostatkem české právní úpravy je, že agentem podle ustanovení § 158e odst. 2 TrŘ může být pouze příslušník Policie České republiky nebo Generální inspekce bezpečnostních sborů, což jistým způsobem devalvuje použitelnost tohoto úkonu. Jeho úspěšné nasazení do terénu totiž představuje pro policejní orgán a servisní složky značné množství administrativních těžkostí spojených s utajením jeho identity či vytvořením vhodné legendy. U osob, které by se již pohybovaly v zájmovém prostředí, by tyto nutné podmínky logicky odpadly. Zde lze namítnout, že by se stíralo postavení agenta a prostého informátora. Je třeba si ale uvědomit, že činnost informátora je pasivní v tom směru, že nijak nezasahuje do trestné činnosti, pouze o ní policejnímu orgánu podává relevantní informace. Naproti tomu činnost agenta je bezesporu činností aktivní. Za situace, kdy by agentem podle trestního řádu mohla být i civilní osoba, mohla by činnost některých informátorů získat úplně jiný rozměr.

3. Právní úprava OPP v Maďarsku

3.1 Obecná charakteristika utajených prostředků

Maďarský trestní řád (dále jen „MtŘ“) v ustanovení § 214 odst. 1 vymezuje pojem operativně pátracích prostředků, které přesněji nazývá utajenými prostředky, jako zvláštní činnost v trestním řízení, vztahující se k omezení základních práv. Sem řadí nedotknutelnost obydlí, soukromé tajemství, listovní tajemství a ochranu osobních údajů, kterou oprávněné orgány v rámci trestního řízení provádějí bez vědomí dotčené osoby.

K použití těchto utajených prostředků jsou oprávněny policie, trestní orgány národního daňového a celního úřadu a prokuratura (státní zastupitelství), které mohou úkony v oblasti trestního stíhání vykonávat výhradně v rámci ustanovení trestního řádu, a to v rámci svých úkolů v oblasti potírání trestné činnosti.

Skryté shromažďování informací, které v rámci potírání trestné činnosti provádějí zpravodajské služby, se řídí ustanoveními zákona o zpravodajských službách³¹.

3.2 Obecné podmínky pro použití utajených prostředků

Maďarský trestní řád stanovuje pro použití utajených prostředků tři kumulativní podmínky:

- důvodný předpoklad, že informace, resp. důkaz, jenž má být získán pro dosažení cíle trestního řízení, je nezbytně nutná a nejde jiným způsobem opatřit;
- jejich uplatnění neúměrně neomezuje, ve srovnání s dosažitelným cílem trestního stíhání, základní práva dotčeného nebo jiné osoby;
- je pravděpodobné, že jejich použitím mohou být opatřeny informace, resp. důkazy o spáchání trestného činu.

³¹ zák. č. CXXV z roku 1995

Stručně řečeno, podmínkou použití utajeného prostředku je jeho nezbytnost, přiměřenost a předpokládaná úspěšnost. Z výše uvedeného vyplývá, že utajené prostředky mohou být používány jen ve výjimečných případech.

Výše uvedené požadavky zformuloval také Maďarský ústavní soud, který zdůraznil, že *„právní úprava tajného shromažďování informací musí být v souladu s principy právního státu. Jelikož tajné shromažďování informací ze své podstaty vylučuje možnost účinného uplatnění opravného prostředku, je zcela zásadní, aby procesní pravidla umožňující jeho použití poskytovala náležitou záruku ochrany práv jednotlivce. [...] právě proto, že zásah do základních práv je utajený a že používání takovýchto prostředků dává výkonné moci »nedozírné« možnosti, je nezbytné, aby už samotné procesní postupy náležitým způsobem zaručovaly uplatnění práv jednotlivce. A to vyžaduje, aby státy kladly důraz na vytváření přesných, podrobných, splnitelných a veřejnosti přístupných pravidel. Z právní úpravy musí jasně vyplývat pravomoc orgánu, jenž takové prostředky používá, podstata těchto opatření a způsob jejich provádění.“*³²

3.3 Druhy utajených prostředků

Maďarská právní úprava v zásadě rozlišuje utajené prostředky použitelné v trestním řízení na ty, které lze použít bez povolení, s povolením státního zástupce, nebo s povolením soudce.

3.3.1 Utajené prostředky, které se neváží na povolení soudce nebo státního zástupce

Mezi utajené prostředky, které se neváží na povolení soudce nebo státního zástupce, obecně patří prostředky tradičně využívané policií, jako je sledování, použití informátorů a použití kriminalistických pastí.

System pravidel a metod pro použití těchto prostředků, které byly dříve uvedeny v zákoně o Policii³³, vycházejí z teorie kriminalistiky. Ani maďarský

³² nález č. 2/2007. (I. 24.) AB

³³ zák. č. XXXIV z roku 1994

trestní řád dodnes neposkytuje jejich definitivní vymezení, ale spíše jen demonstrativní výčet. Stručný popis těchto prostředků podávám níže.

3.3.1.1 Past

Kriminalistická past neboli *csapda* je utajovaný prostředek kriminalistické techniky, který umožňuje odhalení pachatele zpravidla prokázáním spáchání série trestných činů podobného a již dříve zjištěného modu operandi. Základem použití této operativní techniky jsou spolehlivé informace o způsobu spáchání a jeho shodných charakteristikách a zároveň předpoklad, že se pachatel od tohoto způsobu ani v budoucnu neodchýlí.

Mezi kriminalistické pasti maďarská kriminalistika řadí:

- daktyloskopickou past, která slouží k zanechání otisků prstů;
- věcnou past, kterou představují předměty umístěné na podobném místě a podobným způsobem jako odcizené předměty;
- elektronickou past, kterou představují signalizační nebo záznamová zařízení;
- chemickou past, která slouží např. k napuštění bankovek určitou látkou.³⁴

Pro použití pastí platí pravidlo, že nikdy nesmějí způsobit zranění nebo újmu na zdraví. Pasti bývají často kombinovány s tajným sledováním.

3.3.1.2 Volavka

Tento utajovaný prostředek, známý jako tzv. volavka, neboli *személy helyettesítése*, v podstatě představuje specifickou lidskou past, která se nejčastěji používá v případě opakujících se sexuálních trestných činů a nebezpečného pronásledování.

Spočívá v tom, že příslušník policejního orgánu vytvoří takové okolnosti, nebo se chová a obléká takovým způsobem jako potenciální poškozený a čeká na útok pachatele sexuálních trestných činů.

³⁴ Belovics, E., Tóth, M. Büntető Eljárásjog. Negyedik, aktualizált kiadás. Budapest: HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft, 2019. str. 188

3.3.1.3 Informátor

Do tradičního aparátu odhalování trestné činnosti patří také využívání informátorů, tj. externích osob, které jsou využívány policejními orgány, avšak jejich činnost je utajená. Takovými tajnými spolupracovníky mohou být např. stálí informátoři z určitého typicky kriminogenního prostředí nebo osoby použité ad hoc pro jednotlivý případ³⁵.

3.3.1.4 Zavádějící informace

Zavádějícími informacemi neboli *megetévesztó információ* se nemají v kontextu maďarského trestního řádu na mysli informace uvádějící v omyl, neboť tyto jsou podle výslovného ustanovení § 215 odst. 8 MtŘ zapovězeny při výslechu. Stejně tak se jimi nemají na mysli informace obsahující nesplnitelný slib, nebo dokonce informace, které mají znaky výhrůžky nebo navádění.

Maďarský zákonodárce jimi měl především na mysli formy tzv. taktického blafování, které se běžně využívají v rámci výslechových metod a výslechové taktiky, byť odbornou veřejností bývají někdy kritizovány a považovány dokonce za metodu nepřípustnou.

3.3.2 Utajené prostředky, které se váží na povolení státního zástupce

3.3.2.1 Sledování platebních prostředků

Sledování platebních prostředků je zakotveno v ustanovení § 216 odst. 1 MtŘ. Podstata tohoto úkonu spočívá v možnosti nařídit organizacím, které provozují činnost v oblasti finančních služeb nebo doplňkových finančních služeb ve smyslu zákona o bankách a podnikatelských subjektech v peněžnictví³⁶, aby ve stanoveném období průběžně zaznamenávaly a uchovávaly údaje o platebních a

³⁵ Belovics, E., Tóth, M. Büntető Eljárásjog. Negyedik, aktualizált kiadás. Budapest: HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft, 2019, str. 189

³⁶ zák. č. CCXXXVII z roku 2013

bankovních operacích ve smyslu zákona o poskytování platebních služeb³⁷, a aby tyto údaje předaly nařizujícímu orgánu.

Právní úprava blíže nespécifikuje období, po které je možné tento úkon provádět. Nutnou podmínkou je pouze odůvodněnost potřeby sledování platebních prostředků, přičemž nařízená doba sledování může být pro tento účel zkrácena i prodloužena.

3.3.2.2 Příslib upuštění od trestního stíhání

Příslib upuštění od trestního stíhání je zakotven v ustanovení § 219 odst. 1 MtŘ. Na základě tohoto institutu může orgán oprávněný k používání utajených prostředků s povolením státního zastupitelství uzavřít s pachatelem trestného činu utajenou dohodu. Na základě této dohody je pachateli přislíbeno, že vůči němu nebude zahájeno trestní stíhání, případně bude zastaveno již probíhající trestní stíhání, poskytne-li informace a důkazy související s objasňováním a dokazováním dané věci nebo jiné trestní věci. A to za předpokladu, že tato dohoda bude v zájmu národní bezpečnosti nebo potírání trestné činnosti a převýší tak zájem na pohnání tohoto konkrétního pachatele k trestní odpovědnosti.³⁸

V příslibu upuštění od trestního stíhání může být jako podmínka stanoveno, že pachatel částečně nebo v plném rozsahu nahradí škodu nebo nemajetkovou újmu, k jejíž náhradě je povinen ve smyslu občanskoprávních předpisů, a to inkognito prostřednictvím státu.

Maďarský trestní řád zároveň stanovuje, že dohodu nelze uzavřít, má-li být proti pachateli vedeno trestní řízení pro trestný čin, při němž úmyslně usmrtil jinou osobu nebo někomu úmyslně způsobil závažnou újmu na zdraví, případně postižení trvalého charakteru. Pokud již byla taková dohoda uzavřena, musí být zrušena, jestliže se orgán oprávněný k používání utajených prostředků dozví, že osoba poskytující informace spáchala takovýto trestný čin.

³⁷ zák. č. LXXXV z roku 2009

³⁸ Belovics, E., Tóth, M. Bűntető Eljárásjog. Negyedik, aktualizált kiadás. Budapest: HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft, 2019, str. 190 - 191

K odmítnutí trestního stíhání nebo k zastavení již zahájeného trestního stíhání tedy dochází především z toho důvodu, že pachatel přispívá k objasnění spáchaného trestného činu, případně poskytuje informace o jiných trestních věcech v takové míře, že zájem na jeho spolupráci je důležitější než zájem na uplatnění trestněprávních nároků státu.

Maďarská právní úprava obsahuje i specifická pravidla pro případ způsobení škody nebo nemajetkové újmy, k jejíž náhradě by byl spolupracující pachatel povinen podle občanského práva. V takovém případě za něho přebírá odpovědnost stát, přičemž v rámci civilního řízení o náhradě škodě platí, že právní základ nároku na náhradu škody je presumován.

V civilním řízení zastupuje stát ministr spravedlnosti. Soud, který v civilním řízení rozhoduje o náhradě škody, si před posouzením žaloby opatří od státního zástupce, jenž rozhodl o upuštění od trestního stíhání, pouze prohlášení o skutku a o způsobené škodě. Totožnost pachatele – škůdce – žalovaného musí být soudu utajena.

3.3.2.3 Sledování se souhlasem

Sledování se souhlasem poškozeného je omezeno pouze na případy podezření na spáchání trestných činů lichvy, domácího násilí nebo nebezpečného pronásledování a v případě trestných činů spáchaných za použití pohružky.

Na základě souhlasu uděleného poškozeným a s povolením státního zástupce může orgán oprávněný k používání utajených prostředků provádět jednak sledování obydlí poškozeného (a to i s pořizováním obrazových a zvukových záznamů), jednak provádět odposlech komunikace probíhající prostřednictvím telefonu nebo jiného telekomunikačního zařízení, a to maximálně po dobu 45 dnů.

3.3.2.4 Předstíraný převod

Předstíraný převod je zakotven v ustanovení § 221 MtŘ, obvykle jej provádí agent nasazený do zájmového prostředí. Podstatou jeho aktivní činnosti je získání důvěry pachatele s cílem opatřit věcný důkaz o spáchání trestného činu ve formě nákupu věci, jejíž držení je zakázané (např. zbraně nebo psychotropní látky) nebo

využití zakázaných služeb. Průběh předstíraného převodu je možné dokumentovat pomocí technických prostředků.

3.3.2.5 Použití agenta

Maďarská právní úprava definuje agenta jako příslušníka orgánu oprávněného k používání utajených prostředků, který trvale zastírá svoji příslušnost k danému orgánu, případně i svoji totožnost a který provádí utajenou činnost výslovně za účelem plnění služebních úkolů.

Ustanovení § 222 MtŘ definuje níže uvedené podmínky, za nichž je možné agenta použít:

- infiltrace do organizované zločinecké skupiny;
- infiltrace do teroristické skupiny, do organizace poskytující nebo shromažďující materiální prostředky k zajištění podmínek pro spáchání teroristického útoku nebo do organizace, která spáchání teroristického útoku nebo činnost teroristické skupiny podporuje poskytováním materiálních prostředků, případně jiným způsobem;
- k provedení předstíraného převodu;
- k provedení skrytého sledování;
- k opatření informací a důkazů v souvislosti s trestnou činností.

Činnost agenta je v zásadě omezena na dobu nutnou k dosažení účelu jeho nasazení, nejdéle však po dobu šesti měsíců, Trvají-li podmínky pro použití agenta i nadále, jeho použití může být na základě povolení státního zastupitelství opakovaně prodlouženo, a to vždy nejdéle o dalších šest měsíců.

V plnění uložených úkolů je agent omezen pouze tak, že nesmí úmyslně usmrtit jinou osobu, ani nesmí spáchat úmyslný trestný čin s následkem závažného poškození zdraví nebo trvalého postižení. Dále nesmí nikoho navádět, či přímo vyprovokovat ke spáchání trestného činu. Maďarská právní úprava tedy připouští, aby agent byl beztrestný za spáchání přestupku nebo trestného činu, ovšem pouze takového, který lze v rámci jeho činnosti považovat za nutný a přiměřený.

Na agenta se zároveň vztahují stejná ustanovení o náhradě škody nebo nemajetkové újmy státem, jaká byla uvedena v případě spolupracující osoby.

Jako důkaz před soudem slouží úřední záznam o provedení úkolu agentem, případně je agent vyslechnut v pozici svědka, což bývá méně časté. Podle § 255

odst. 2 MtŘ může být agent vyslechnut pouze jako zvlášť chráněný svědek, pokud soud nerozhodne jinak, a to pouze na základě kladného stanoviska orgánu, jenž agenta zaměstnává.

3.3.2.6 Použití krycí listiny, krycí instituce nebo krycího údaje

Použití krycí listiny, krycí instituce nebo krycího údaje je zakotveno v ustanovení § 227 MtŘ, podle kterého je možné tyto instituty v trestním řízení použít v těchto případech:

- je-li pro objasnění nebo prokázání trestného činu třeba zhotovit či použít listinu (případně veřejnou listinu) obsahující nepravdivý údaj, skutečnost nebo prohlášení (krycí listina). Dále je-li třeba vytvořit a provozovat obchodní společnost, a to s náležitým dodržením všech zákonných ustanovení (krycí instituce);
- je-li za účelem ochrany krycí listiny a krycí instituce třeba nechat zapsat do veřejných rejstříků nepravdivý údaj (krycí údaj).

V případě, že výše uvedených krycích prostředků již není v trestním řízení třeba, musí být zničeny, nebo vymazány.

3.3.3 Utajené prostředky, které se váží na povolení soudce

Mezi utajené prostředky, které se váží na povolení soudce, řadí maďarský trestní řád sledování informačního systému, skrytou prohlídku, sledování neveřejně přístupného prostoru, skryté zjištění obsahu zásilky a odposlech.

3.3.3.1 Sledování informačního systému

Sledování informačního systému je upraveno v ustanovení § 232 odst. 1 MtŘ. Jedná se o institut, pomocí něhož se orgán oprávněný k používání utajených prostředků může s povolením soudce tajně obeznámit s údaji zpracovávanými v informačních systémech. Zjištěné údaje může zaznamenat pomocí technických zařízení.

Za tímto účelem může být potřebný elektronický prostředek umístěn v předmětném informačním systému. Potřebné technické zařízení je možné

instalovat i v bytě, v jiných prostorách nebo na ohrazeném pozemku, nejedná-li se o prostor či pozemek veřejný nebo přístupný veřejnosti. Dále také ve vozidle, nejedná-li se o prostředek veřejné dopravy, nebo v předmětu používaném zájmovou osobou.

3.3.3.2 Skrytá prohlídka

Skrytá prohlídka je upravena v ustanovení § 232 odst. 2 MtŘ. Jedná se o úkon, při němž může orgán oprávněný k používání utajených prostředků s povolením soudce skrytě prohledat byt, jiné prostory nebo ohrazený pozemek, nejedná-li se o prostor či pozemek veřejný nebo přístupný veřejnosti. Dále rovněž vozidlo, nejedná-li se o prostředek veřejné dopravy, nebo předmět používaný zájmovou osobou. Zjištěné skutečnosti může policejní orgán zaznamenat pomocí technických zařízení.

3.3.3.3 Sledování neveřejně přístupného prostoru

V rámci sledování neveřejně přístupného prostoru zakotveného v ustanovení § 232 odst. 3 MtŘ může orgán oprávněný k používání utajených prostředků skrytě pomocí technických zařízení sledovat a zaznamenávat dění v bytě, v jiných prostorách nebo na ohrazeném pozemku, nejedná-li se o prostor či pozemek veřejný nebo přístupný veřejnosti. Stejně tak i ve vozidle, nejedná-li se o prostředek veřejné dopravy. Za tímto účelem mohou být na zájmovém místě instalovány potřebné technické dokumentační prostředky a zařízení.

3.3.3.4 Skryté zjišťování obsahu zásilky

V rámci tajného zjišťování obsahu zásilky zakotveného v ustanovení § 232 odst. 4 MtŘ může orgán oprávněný k používání utajených prostředků s povolením soudce tajně otevřít poštovní nebo jinou uzavřenou zásilku a zjistit, zkontrolovat a zaznamenat její obsah.

3.3.3.5 Odposlech

Institut odposlechu je zakotven v ustanovení § 232 odst. 5 MtŘ. Podstata odposlechu spočívá v tom, že orgán oprávněný k používání utajených prostředků může skrytě monitorovat obsah komunikace probíhající v rámci elektronických telekomunikačních služeb prostřednictvím elektronické telekomunikační sítě, elektronického telekomunikačního prostředku nebo v informačním systému. Tento obsah lze odpovídajícím způsobem zaznamenávat.

3.3.3.6 Zvláštní podmínky pro použití utajených prostředků, které se váží na povolení soudce

Maďarský zákonodárce vymezuje v ustanovení § 234 MtŘ nad rámec obecných podmínek i tzv. zvláštní podmínky pro použití utajených prostředků, které se váží na povolení soudce.

Obecně lze říci, že utajené prostředky, které se váží na povolení soudce, mohou být použity pouze v řízeních vedených pro trestné činy stanovené závažnosti nebo stanoveného charakteru.

Utajené prostředky, které se váží povolení soudce, mohou být použity:

- v případě úmyslných trestných činů s horní hranicí trestní sazby odnětí svobody pět let nebo více;
- v případě následujících úmyslně spáchaných trestných činů s horní hranicí trestní sazby odnětí svobody tři roky, a to i ve fázi přípravy, je-li příprava těchto trestných činů podle trestního zákoníku trestná. Jedná se o trestné činy spáchané formou pravidelné výdělečné činnosti nebo ve spojení s organizovanou skupinou, trestné činy nedovoleného nakládání s prekursory omamných a psychotropních látek, padělání léků, nedovolené výroby a jiného nakládání s dopingovými látkami, či padělání zdravotnického prostředku, trestné činy pohlavní zneužití, kuplířství, napomáhání prostituci, kořistění z prostituce provozované jiným, využívání dětské prostituce, dětská pornografie, trestné činy poškození a ohrožení životního prostředí, poškození přírody, pytláctví, organizování nedovolených zvířecích zápasů, neoprávněné nakládání s odpad, trestné činy narušující činnost justičních orgánů s výjimkou trestného činu porušení úřední uzávěry, korupční trestné činy s výjimkou trestného činu neoznámení

korupčního trestného činu, trestné činy maření přípravy a průběhu voleb, referenda a evropské občanské iniciativy, neoprávněné zaměstnávání cizinců, neoprávněné provozování hazardní hry, trestné činy zneužití informace v obchodním styku a manipulace s kurzem investičních nástrojů, trestné činy neoprávněného nakládání s utajovanou informací, zneužití pravomoci úřední osoby, násilí proti úřední osobě, násilí proti mezinárodně chráněné osobě, padělání a pozměnění platebního prostředku, neoprávněného provozování finanční činnosti a organizování pyramidových her.

O vydání povolení rozhoduje soud na návrh státního zástupce, přičemž musí rozhodnout ve lhůtě 72 hodin. Povolení může být vydáno v plném rozsahu nebo soud vyhoví návrhu pouze zčásti. Může jej samozřejmě i zcela zamítnout.

V případě, že hrozí závažné nebezpečí z prodlení, státní zastupitelství může nařídit použití utajeného prostředku na dobu 120 hodin. Ve lhůtě 72 hodin však musí získat dodatečné povolení soudu, jinak bude jeho návrh odmítnut.

Ve vztahu k jedné zájmové osobě soud vydá jedno povolení, které musí mít níže uvedené náležitosti:

- jednoznačná identifikace podezřelé osoby;
- přesná specifikace navrhovaného utajeného prostředku, resp. okruh požadovaných utajených prostředků;
- účel použití utajovaného prostředku;
- okamžik zahájení a ukončení použití utajovaného prostředku;
- podstata skutkového stavu věci;
- kvalifikace trestného činu.

V průběhu použití utajeného prostředku může být na návrh státního zástupce provedeno jeho rozšíření, které může spočívat v přibrání dalšího utajeného prostředku, ale i v rozšíření působnosti již používaného prostředku (např. na další místnost, informační systém nebo telefonní číslo). To znamená, že v původním povolení musí být uveden nejen samotný prostředek (např. odposlech), ale i přesně vymezeno konkrétní telefonní číslo, resp. identifikováno místo.

Povolení může být vydáno až na dobu 90 dnů a na návrh státního zástupce může být až třikrát prodlouženo, a to vždy o dalších 90 dnů. Použití utajených prostředků vázaných na povolení soudce tedy může být vůči konkrétní zájmové osobě v trestním řízení povoleno celkem na dobu 360 dnů.

3.3.3.7 Kontrola průběhu provádění utajených prostředků, které se váží na povolení soudce

Maďarský trestní řád v ustanovení § 214 odst. 1 stanovuje podmínky kontroly průběhu provádění utajených prostředků, které se váží na povolení soudce.

Kontrola je prováděna průběžně po celou dobu nasazení úkonů. Může ji provádět:

- soudce, který vydal povolení. V takovém případě je oprávněn vyzvat orgán, který prostředek používá, aby do 8 dnů předložil dostupné údaje. V případě nesplnění této lhůty, nebo na základě výsledku kontroly, může soud povolení odebrat, či použití prostředku zakázat;
- vedoucí orgánu oprávněného k používání utajených prostředků a státní zástupce jsou povinni průběžně kontrolovat, zda použitím utajených prostředků lze očekávat předpokládaný výsledek (včetně situace, kdy by bylo namístě rozšířit použití prostředků) nebo je naopak zřejmé, že za podmínek stanovených v povolení není další použití utajeného prostředku dále opodstatněné. V případě, že zjistí, že účelu pro použití utajeného prostředku vázaného na povolení soudce bylo dosaženo, nebo naopak nebyly zjištěny informace důležité pro trestní řízení, mohou použití takového prostředku zastavit i před uplynutím povolené doby. V takovém případě jsou povinni rozhodnutí, jímž se zastavuje použití utajeného prostředku vázaného na povolení soudce, zaslat příslušnému soudu. Je-li použití utajeného prostředku zastaveno, do 30 dnů musejí být vymazány nepotřebné či nepoužitelné údaje a údaje neslučitelné s účelem použití.

O výsledku použití utajeného prostředku musí být sepsán protokol. Ten je založen do trestního spisu, stejně jako povolení umožňující použití prostředku, aby se s ním obviněný mohl seznámit.

V případě, že nebylo proti dotčené osobě zahájeno vyšetřování, musí být tato osoba o použití utajených prostředků informována, nevztahuje-li se na daný případ výjimka.

3.3.3.8 Vázanost na stanovený účel a výjimky z této vázanosti

Informace získané pomocí utajených prostředků, které se váží na povolení soudce, mohou být v zásadě použity pouze ve vztahu ke konkrétním osobám a předmětům, jejichž okruh je v povolení přesně vymezen. Při použití utajených prostředků není a nemůže být předem známo, jaké a případně jak závažné informace policejní orgán získá. Aby nebylo vyloučeno využití informací týkajících se trestného činu nebo pachatele, který v původním povolení nebyl zmíněn, maďarská právní úprava zmírnila přísná pravidla vázanosti na stanovený účel, a to stanovením výjimek použitelnosti.³⁹

V zásadě se rozlišuje obecná použitelnost podle § 252 odst. 1 MtŘ, podmíněná použitelnost podle § 253 odst. 3 MtŘ a výjimečná použitelnost podle § 253 odst. 1 MtŘ.

Obecná použitelnost znamená, že výsledek použití utajeného prostředku může být dále použit pouze proti osobě uvedené v povolení a pro trestný čin, pro který bylo toto povolení vydáno.

Podmíněná použitelnost znamená, že ve vztahu k osobě, vůči níž soud povolil použití utajeného prostředku, může být jeho výsledek použit i k dokazování trestného činu, který není uveden v povolení. V případě tohoto trestného činu ovšem musí být splněny zákonné podmínky pro použití utajených prostředků. Zároveň platí, že získané informace mohou být využity i pro dokazování trestného činu, pro který soud povolil tajné získávání informací, a jeho pachatelům, byť nebyly uvedeny na povolení. V tomto případě ale musí být řízení do 30 dnů rozšířeno na osobu, resp. trestný čin, které nejsou uvedeny v povolení.

Výjimečná použitelnost znamená, že informace získané použitím utajených prostředků vázaných na povolení soudce, lze ve vztahu k trestnému činu neuvedenému v povolení a spáchanému osobou neuvedenou v povolení použít výlučně k dokazování zákonem stanovených trestných činů. Mezi ně maďarský trestní řád řadí:

³⁹ Belovics, E., Tóth, M. Büntető Eljárásjog. Negyedik, aktualizált kiadás. Budapest: HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft, 2019, str. 197

- trestný čin vraždy;
- trestný čin braní rukojmí;
- trestné činy proti státu s horní hranicí trestní sazby odnětí svobody pět let nebo více;
- teroristický útok;
- financování terorismu;
- úmyslně spáchaný trestný čin obecného ohrožení.

Zároveň musí být splněny ostatní podmínky pro použití utajeného prostředku. Orgán oprávněný k používání utajených prostředků je povinen do 8 dnů od získání informací, které chce použít v trestním řízení, rozhodnout o zahájení řízení, případně podat návrh na zahájení prověřování nebo vyšetřování ve věci trestného činu neuvedeného v povolení a spáchaného osobou neuvedenou v povolení a požádat soud, aby povolil použití informací získaných prostřednictvím utajených prostředků ve vztahu k trestnému činu neuvedenému v povolení a spáchanému osobou neuvedenou v povolení. Pro tento případ platí stejná lhůta pro vydání nového povolení jako pro nové zahájení řízení, tj. 8 dnů.

4. Právní úprava OPP na Slovensku

4.1 Obecná charakteristika OPP

Právní úprava operativně pátracích prostředků na Slovensku je primárně obsažena v zák. č. 301/2005 Z. z., trestný poriadok, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „TrP“). Ustanovení § 10 odst. 22 TrP vymezuje prostředky operativně pátrací činnosti, když taxativně stanovuje, že mezi ně patří kontrolovaná dodávka, záměna obsahu zásilek, agent, předstíraný převod a sledování osob a věcí.

Právní materie výše uvedených operativně pátracích prostředků je soustředěna do ustanovení § 110 – § 112 TrP šestého oddílu hlavy čtvrté označené Zadržanie, otvorenie a záměna obsahu zásilek, kontrolovaná dodávka a predstieraný prevod a dále do ustanovení § 113 – § 118 TrP hlavy páté označené Zabezpečovanie informácií.

4.2 Obecné podmínky pro použití OPP

Slovenský trestní řád neobsahuje ustanovení, které by stanovilo obecné podmínky společné pro všechny operativně pátrací prostředky. Konkrétní podmínky jsou uvedeny v ustanoveních upravujících jednotlivé operativně pátrací prostředky.

Přesto lze vymezit některé společné podmínky. Operativně pátrací prostředky lze podle slovenského trestního řádu použít:

- řízeních o úmyslných trestných činech;
- pokud existuje důvodný předpoklad, že jimi budou zjištěny skutečnosti důležité pro trestní řízení.

Podle míry závažnosti, kterými jednotlivé operativně pátrací prostředky zasahují do základních práv a svobod osob, přistupují nad rámec obecných podmínek i další specifické podmínky uvedené přehledně v tabulce:

Kontrolovaná dodávka	Záměna obsahu zásilek	Agent	Předstíraný převod	Sledování osob a věcí
úmyslný trestný čin	úmyslný trestný čin	taxativně vyjmenované úmyslné trestné činy (zločiny, trestný čin korupce, trestný čin extremismu, trestný čin zneužití pravomoci úředních osob a trestný čin	úmyslný trestný čin s trestem odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby převyšující 3 roky, trestný čin korupce, jiný úmyslný trestný čin, k jehož stíhání zavazuje mezinárodní smlouva	úmyslný trestný čin
x	x	odhalování, zjišťování a usvědčování pachatelů výše uvedených trestných činů by bylo podstatně ztíženo	x	x
důvodný předpoklad, že dodávka obsahuje věci nebo látky spojené s trestnou činností	x	zjištěné poznatky odůvodňují podezření, že byl spáchán trestný čin anebo má být spáchán trestný	důvodný předpoklad, že sledováním budou zjištěny skutečnosti důležité pro trestní	důvodný předpoklad, že sledováním budou zjištěny skutečnosti důležité pro trestní řízení

4.3 Druhy OPP

Mezi operativně pátrací prostředky řadí slovenská právní úprava institut kontrolované dodávky, záměnu obsahu zásilek, agenta, předstíraný převod a sledování osob a věcí.

4.3.1 Kontrolovaná dodávka

Podle § 111 odst. 1 TrP je kontrolovaná zásilka definována jako sledování pohybu zásilky od odesílatele k adresátovi při jeho dovozu i vývozu, pokud okolnosti případu odůvodňují předpoklad, že zásilka bez příslušného povolení obsahuje níže uvedené věci nebo látky. Jedná se o psychotropní a omamné látky, jedy, prekurzory, jaderný nebo jiný obdobný radioaktivní materiál nebo vysoce nebezpečné chemické látky, padělky peněz, cenných papírů, kolků, poštovních cenin, nálepek a poštovních razítek, elektronické platební prostředky, platební karty nebo jiné věci, které jsou způsobilé plnit funkci platebních nástrojů, střelné zbraně, zbraně hromadného ničení, střelivo, výbušniny, kulturní památky. Dále věci, k jejichž použití je třeba zvláštního povolení, jsou určeny ke spáchání trestného

činu nebo pocházejí z trestné činnosti. Účelem sledování je zjištění identity osob, které se podílejí na manipulaci s těmito věcmi.

Hlavním účelem institutu kontrolovaná dodávka je sledování pohybu zásilky, sloužící v prvé řadě ke zjištění osob, které se podílejí na jeho přepravě a doručení, dále také ke zjištění místa doručení, a to i mimo území Slovenské republiky. Institut kontrolované dodávky je možné použít nejenom v případě sledování movitých věcí, ale i v případě elektronických platebních prostředků, platebních karet nebo jiných věcí, které jsou způsobilé plnit funkci platebních nástrojů. Při použití kontrolované dodávky není možná jeho záměna, sleduje se při něm pouze pohyb zásilky z jednoho místa do místa určení.

Zásilku lze sledovat na základě příkazu ke sledování dodávky, který vydává předseda senátu před zahájením trestního stíhání nebo v přípravném řízení prokurátor. Bez příkazu lze zásilku sledovat pouze za podmínky, že věc nesnese odkladu a příkaz není možné dopředu zajistit. O takovém postupu musí oprávněný policista bez zbytečného odkladu vyrozumět prokurátora, který potřebný příkaz do 48 hodin vydá. V opačném případě se sledování musí ukončit a informace takto získané nelze dále použít v trestním řízení. Následně je nutné je předepsaným způsobem bez zbytečného odkladu zničit.

4.3.2 Záměna obsahu zásilek

Podstata tohoto úkonu uvedeného v ustanovení § 110 TrP spočívá v tom, že policista je oprávněn zaměnit doručovanou zásilku, která byla zadržena z důvodů uvedených v ustanovení § 108 odst. 1 a 2 TrP, za jinou a takto upravenou zásilku předat k další přepravě. Účelem je zjištění totožnosti osob, které se podílejí na nakládání se zásilkou obsahující omamné a psychotropní látky, jedy, prekurzory, jaderný nebo jiný radioaktivní materiál, další nebezpečné chemické látky, padělané nebo jinak pozměněné peníze, cenné papíry, kolkové známky, poštovní ceniny, nálepky, pečeti, střelné zbraně, zbraně hromadného ničení, střelivo, výbušniny, kulturní památky, věci, k jejichž držení je třeba zvláštního povolení a věci určené ke spáchání trestného činu nebo pocházející z trestné činnosti. Policista může takto jednat pouze na základě příkazu předsedy senátu, před zahájením trestního stíhání

nebo v přípravném řízení pak na základě povolení prokurátora nebo s jeho souhlasem.

Záměnu zásilky může provést buď policejní sbor, sbor Vězeňské a justiční stráže, celní orgány či Vojenská policie. Průběh provedení záměny lze dokumentovat prostřednictvím technických prostředků. O provedení záměny zásilky jsou orgány, které ji provedly, povinny sepsat záznam a zajistit uložení vyměněných věcí, přičemž s těmito věcmi se v trestním řízení dále nakládá jako s odňatými věcmi.

4.3.3 Použití agenta

Institut použití agenta je upraven v ustanovení § 117 TrP. Podle slovenské úpravy lze agenta nasadit pro odhalování, zjišťování a usvědčování pachatelů trestných činů, které jsou z logiky věci latentního charakteru, tzn. korupce, extremismu, zneužití pravomoci úředních osob nebo legalizace výnosů z trestné činnosti. Základním předpokladem pro použití agenta je, aby odhalování, zjišťování a získání důkazů proti pachatelům výše uvedených trestných činů bylo podstatně ztíženo a nebylo možné je zajistit jiným způsobem. Je nutné, aby poznatky získané dosavadním šetřením dostatečně odůvodňovaly podezření, že byl spáchán trestný čin, resp. že se spáchání trestného činu teprve připravuje. Teprve na základě těchto poznatků je možné agenta nasadit.

Agentem může být buď příslušník slovenského policejního sboru, nebo příslušník policie jiného státu. V případě odhalování trestných činů korupce a trestných činů terorismu může být agentem i osoba, která není ve služebním poměru k bezpečnostnímu sboru. V takovém případě se jedná o osobu, která získá status agenta na základě rozhodnutí prokurátora na návrh odpovědného příslušníka policie nebo příslušníka policejního sboru pověřeného ministrem vnitra Slovenské republiky.

Nasadit agenta je možné pouze na základě písemně odůvodněného příkazu, který vydává buď:

- předseda senátu v řízení před soudem;
- soudce přípravného řízení na návrh prokurátora před zahájením trestního stíhání nebo v přípravném řízení;

- prokurátor před zahájením trestního stíhání nebo v přípravném řízení v případě, že věc nesnese odkladu, a to i ústně, s výjimkou příkazu na použití agenta provokatéra. Podmínkou je, že použití agenta není spojené se vstupem do obydlí jiné osoby. V takovém případě je třeba, aby byl příkaz v písemné podobě nejpozději do 72 hodin od jeho vydání v ústní formě potvrzen soudcem přípravného řízení. Jinak ztrácí platnost a získané důkazy pak nelze použít v trestním řízení.

Příkaz k použití agenta musí být písemný a je nezbytné v něm uvést dobu, po kterou bude možné agenta v probíhajícím trestním řízení použít. Stanovená doba může být opakovaně prodloužena o dva měsíce na základě příkazu k prodloužení doby opět vydaného buď předsedou senátu, nebo v přípravném řízení soudcem přípravného řízení na návrh prokurátora.

Jednání agenta musí být vždy v souladu s trestním řádem a úměrné protiprávnosti jednání, které má svojí skrytou činností odhalovat, zjišťovat anebo následně dosvědčovat. Je prováděno pod dočasnou nebo trvalou legendou za případného použití krycích dokladů. Je omezeno určitými zákonnými limity a zásadami. Mezi tyto zásady pro použití agenta a dalších jemu podobných prostředků tzv. proaktivního odhalování trestné činnosti, které byly dohodnuty na XVI. Mezinárodním kongresu trestního práva, řadíme:

- *„zásadu zákonnosti – prostředek musí být upravený zákonem a při jeho použití se musí respektovat lidská práva;*
- *zásadu subsidiarity – prostředek může být použit jen tehdy, pokud nelze účelu dosáhnout jiným způsobem;*
- *zásadu proporcionality – prostředek lze použít jen v případě zvlášť závažných trestných činů.*
- *zásadu soudní kontroly – prostředek lze použít jen na základě povolení soudce a pod jeho kontrolou.“⁴⁰*

Kromě výše uvedeného nesmí agent navádět ke spáchání trestného činu. Toto neplatí pouze v případě korupce úředních osob nebo cizích státních příslušníků, kdy současně zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že by pachatel

⁴⁰ Ivor J., Polák P., Záhora J.: Trestné právo procesné I. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017, str.

spáchal korupční trestný čin i v případě, kdyby nebyl vydán příkaz k použití agenta. Zde se jedná o použití institutu tzv. agenta provokatéra.

Pravá totožnost agenta, který vystupuje pod legendou, je utajena, a to po celou dobu jeho nasazení i po skončení jeho činnosti. Může být odhalena pouze na žádost předsedy senátu v řízení před soudem, tak i soudci přípravného řízení a prokurátorovi, kteří rozhodovali o jeho nasazení.

Na základě ustanovení § 117 odst. 11 TrP jsou pro výslech agenta stanoveny specifické podmínky. Vyslechnout agenta může v přípravném řízení prokurátor za pomoci technických zařízení určených pro přenos zvuku a obrazu tak, aby nebylo možné odhalit jeho totožnost. Pouze ve výjimečných případech může být agent vyslechnut i v řízení před soudem, a to za stejných podmínek jako v přípravném řízení. V případě, že agentem není příslušník slovenského policejního sboru nebo se jedná o příslušníka jiného státu, může být vyslechnut v pozici svědka, pokud souhlasí s tím, aby byla jeho totožnost odhalena.

4.3.4 Předstíraný převod

Ustanovení § 112 odst. 1 TrP definuje předstíraný převod jako předstírání nákupu nebo prodeje, nebo jiného způsobu převodu předmětu plnění, který splňuje následující podmínky:

- k držení věci se vyžaduje zvláštní povolení;
- držení věci je zakázané;
- věc pochází z trestného činu.

Předstíraný převod je možné provést pouze v případech, kdy je vedeno trestní řízení pro úmyslný trestný čin, na který zákon stanovuje trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby převyšující 3 roky, pro trestný čin korupce anebo jiný trestný čin, k jehož stíhání zavazuje mezinárodní smlouva. Podmínkou je důvodný předpoklad, že jím budou zjištěny skutečnosti důležité pro trestní řízení.

Předstíraný převod může provést orgán pověřený ministrem vnitra, pokud jde o Policejní sbor, orgán pověřený ministrem spravedlnosti, pokud jde o Vězeňskou a justiční stráž nebo orgán pověřený ministrem financí, pokud jde o celní orgány, případně orgán pověřený ministrem obrany, jde-li o Vojenskou policii.

Mezi formální podmínky pro použití tohoto institutu řadí slovenský trestní řád písemně vydaný příkaz předsedy senátu, v době před zahájením trestního stíhání nebo v přípravném řízení pak příkaz prokurátora. Příkaz může být vydán pouze na základě odůvodněné písemné žádosti policisty, resp. jiného výše uvedeného orgánu. Žádost musí obsahovat skutečnosti odůvodňující podezření z konkrétní trestné činnosti, dále údaje o osobách a věcech, kterých se tento úkon týká.

Zákon pamatuje i na situace, kdy věc nesnese odkladu a není možné písemný příkaz předem opatřit. V takovém případě lze provést předstíraný převod i bez příkazu, ale orgán, který provedl předstíraný převod, je povinen bezodkladně o vydání příkazu požádat. Pokud nebude vydán do 48 hodin, musí být předstíraný převod ukončen a zajištěné informace je nutné zničit a nelze je dále v trestním řízení použít.

Průběh předstíraného převodu lze dokumentovat pomocí technických prostředků. Pokud má být záznam o předstíraném převodu použit jako důkaz v trestním řízení, musí obsahovat doslovný přepis záznamu vyhotovený orgánem, který úkon provedl.

4.3.5 Sledování osob a věcí

Podle § 113 odst. 1 TrP se sledováním osob a věcí rozumí získávání informací o pohybu a činnosti osoby nebo pohybu věcí, které se vykonává utajovaným způsobem pomocí technických nebo jiných prostředků. Zákon obecně stanovuje, že tento procesní úkon je možné provést v trestním řízení o úmyslném trestném činu, pokud lze důvodně předpokládat, že jím budou zjištěny skutečnosti významné pro trestní řízení.

Slovenský trestní řád vymezuje jednak tzv. kontaktní sledování, dále sledování neveřejného prostoru či pozemku, a v neposlední řadě i sledování podle § 114 TrP prováděné v obydlí, při kterém je prováděna technická dokumentace obrazu, zvuku, a to i v kombinaci. Kontaktní sledování osob a věcí je možné provádět pouze na základě písemného příkazu vydaného předsedou senátu před zahájením trestního stíhání nebo v přípravném řízení na základě písemného příkazu vydaného prokurátorem. Příkaz ke kontaktnímu sledování může být vydán pouze

na základě odůvodněné písemné žádosti policisty nebo příslušného policejního sboru. V řízení před soudem pak na základě písemné žádosti prokurátora.

Zákon však umožňuje v případech, které nesnesou odklad a není možné předem opatřit příkaz ke sledování, provést kontaktní sledování i bez příkazu. V takovém případě je policista nebo příslušný útvar Policejního sboru povinen bezodkladně požádat o dodatečné vydání příkazu, který musí být vydán do 24 hodin od zahájení sledování. V opačném případě je nutno sledování ukončit. Získané informace potom nelze v trestním řízení použít a musí být bezodkladně předepsaným způsobem zničeny.

Vedle tzv. kontaktního sledování slovenská právní úprava vymezuje i sledování prostoru a sledování na pozemcích, které nejsou veřejně přístupné. Dále i sledování, při kterém jsou použity skryté prostředky pro záznam obrazu a zvuku, které nejsou spojeny se vstupem do obydlí. V těchto případech se vyžaduje, aby příkaz ke sledování vydal ve fázi před zahájením trestního stíhání předseda senátu (nebo v přípravném řízení na návrh prokurátora soudce přípravného řízení) za obecné podmínky, že skutečnosti důležité pro trestní řízení není možné opatřit jinými méně invazními způsoby. Slovenský trestní řád zároveň umožňuje, aby v případech, které nesnesou odkladu, místo příslušného soudce pro přípravné řízení tento příkaz vydal i soudce pro přípravné řízení, v jehož obvodu se nachází prostor nebo pozemek, který má být sledován. Příkaz ke sledování prostoru nebo pozemků, které nejsou veřejně přístupné a nejsou spojeny se vstupem do obydlí, musí obsahovat přesné vymezení těchto prostor a pozemků a zároveň i druh nasazeného technického prostředku.

Nasazení technických prostředků, které umožňují sledování, i samotné sledování provádí příslušný policejní orgán. Obecně platí, že při vstupu do těchto prostor je zakázáno provádět jakékoliv jiné úkony než ty, které jsou nezbytné pro nasazení technického prostředku.

Pro všechny formy sledování platí, že žádost musí být odůvodněna podezřením na konkrétní trestnou činnost a v žádosti musí být uvedeny údaje o sledované osobě a věci, pokud jsou tyto údaje známy.

Příkaz ke sledování osob a věcí musí obsahovat dobu, po kterou bude sledování prováděno. Zákon omezuje maximální dobu sledování na šest měsíců,

může však být opakovaně prodlužována. Pokud trvá sledování déle než 12 měsíců, vydává příkaz k prodloužení doby sledování soudce přípravného řízení, a to v době před zahájením trestního stíhání a v přípravném řízení.

Policejní orgán provádějící sledování je povinen neustále vyhodnocovat trvání důvodů, pro které bylo sledování povoleno. V případě, že sledováním nebyly zjištěny informace důležité pro trestní řízení, resp. pominuly důvody pro vydání příkazu (a to i před uplynutím doby, na kterou byl vydán příkaz ke sledování), musí být neprodleně ukončeno. Pokud policejní orgán zjistí, že byla v průběhu sledování zaznamenána komunikace obviněného s obhájcem, nelze takové informace pro účely trestního řízení použít a musí být předepsaným způsobem neprodleně zničeny. O ukončení sledování musí policejní orgán bez odkladu vyrozumět toho, kdo příkaz vydal a v přípravném řízení i prokurátora.

V případě, že v průběhu sledování byly zaznamenány skutečnosti důležité pro trestní řízení, může být záznam o průběhu sledování použit v trestním řízení jako důkaz. Je však třeba dodržet podmínky uvedené v ustanovení § 115 odst. 6 TrP (záznam tedy musí obsahovat doslovný přepis záznamu provedeného policistou, jeho identifikaci, dále místo a čas, kde a kdy byl přepis proveden) a procesní náležitosti sledování – specifikace příkazu, na základě kterého bylo sledování provedeno. Použitelnost záznamu pořízeného při sledování v jiných trestních věcech je trestním řádem umožněna za podmínky, že i v jiné trestní věci se vede řízení pro úmyslný trestný čin.

5. Právní úprava OPP v Polsku

5.1 Obecná charakteristika OPP

Právní úprava operativně pátracích prostředků není v polském trestním řádu (dále jen „PtŘ“) zakotvena. Konkrétní typy a způsob jejich provádění se řídí ustanoveními jiných zákonů, zejména těch, které upravují postup Policie - Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (dále jen „PoZ“), Agentury pro vnitřní bezpečnost či Ústředního policejního úřadu vyšetřování (CBŚP⁴¹). V polském trestním řádu je v čl. 237 – 242 kapitoly 26 výslovně zakotvena pouze právní úprava kontroly a záznamu komunikace (podsluch procesowy).

5.2 Operativní a průzkumné prostředky podle policejního zákona

V polském policejním zákoně není jednotně upravena kategorie operativně pátracích prostředků. Použití prostředků, které mají skrytý charakter, zákon definuje v rámci jednotlivých oprávnění, kterými policisté disponují. Mezi tato oprávnění, která mají charakter operativně pátracích prostředků, lze řadit například kontrolu obsahu korespondence, kontrolu obsahu zásilek, použití technických prostředků umožňujících skryté získávání a zaznamenávání informací - zejména obsah telefonních rozhovorů a dalších informací přenášených prostřednictvím telekomunikačních sítí (podsluch neprocesowy), předstíraný převod či využívání osob spolupracujících ve prospěch policie.

5.2.1 Operativní kontrola

Podle článku 19 PoZ je policie oprávněna za účelem prevence, odhalování a určování pachatelů, jakož i získávání důkazů v případech podezření ze spáchání taxativně vyjmenovaných úmyslných trestných činů, provádět skrytou operativní kontrolu. Ta podle článku 19 odstavce 1 bodu 6 zahrnuje kontrolu obsahu

⁴¹ CBŚP je zkratka pro Centralne Biuro Śledcze Policji. Jedná se o útvar s celostátní působností, který je věcně příslušný pro odhalování organizovaného zločinu. Útvar byl zřízen 15. 4. 2000. Má sídlo ve Varšavě. Do roku 2014 byl součástí Policejního prezidia. Po reorganizaci, která proběhla v roce 2014, se z něho stal samostatný útvar.

korespondence, kontrolu obsahu zásilek a použití technických prostředků umožňujících skryté získávání a zaznamenávání informací (zejména obsah telefonních rozhovorů a dalších informací přenášených prostřednictvím telekomunikačních sítí.)

Prostředky operativní kontroly je možné použít pouze na základě povolení soudu o nařízení operativní kontroly vydané:

- na základě předchozí písemné žádosti velitele policie nebo velitele Ústředního úřadu vyšetřování se souhlasem generálního prokurátora;
- na základě předchozí písemné žádosti velitele provinční policie se souhlasem okresního žalobce, a to obecně v případech, kdy se jiná opatření ukáží jako neúčinná a zároveň jde o případy taxativně stanovených úmyslných trestných činů podle článku 19 odstavce 1 bod 1 – 12:
 - 1) trestných činů proti životu uvedených v článku 148–150 trestního zákoníku (dále jen „PoTrZ“;
 - 2) trestných činů uvedených v článku 134 PoTrZ, v § 1 článku 135 PoTrZ, v § 1 článku 136 PoTrZ a v § 1 a 3 článku 156 PoTrZ;
 - 3) trestných činů uvedených v § 1 a 3 článku 163 PoTrZ, § 1 článku 164 PoTrZ, § 1 a 3 článku 165, článku 166 PoTrZ, článku 167 PoTrZ, § 1 a 3 článku 173 PoTrZ, článku 189 PoTrZ, článku 189 PoTrZ, článku 189a PoTrZ, článku 211a PoTrZ, článku 223 PoTrZ, § 1, 3 – 5 článku 228 PoTrZ, § 1, 3 – 5 článku 229 PoTrZ, § 1 článku 230 PoTrZ, § 1 článku 230a PoTrZ, § 2 článku 231 PoTrZ, článku 232 PoTrZ, článku 245 PoTrZ, článku 246 PoTrZ, § 1 – 3 článku 252 PoTrZ, článku 258 PoTrZ, článku 269 PoTrZ, artikulech 280 – 282 PoTrZ, § 1 článku 285 PoTrZ, § 1 článku 286 PoTrZ, § 1 – 3 článku 296 PoTrZ, § 1, 2 i 4 článku 296a PoTrZ, § 1 – 6 článku 299 PoTrZ a § 1, 2 i 4 článku 310 PoTrZ;
 - 4) trestných činů uvedených v zákoně č. 127 ze dne 25. června 2010 o sportu, konkrétně článku 46 odstavci 1, 2 a 4, článku 47 a 48 odstavci 1;
 - 5) trestných činů proti ekonomickým zájmům uvedených v artikulech 297 – 306 PoTrZ, způsobujících škodu na majetku, pokud výše škody nebo

hodnota majetku překročí padesátinásobek částky nejnižší mzdy za práci stanovenou na základě zvláštních ustanovení;

- 6) trestných činů proti sexuální svobodě a slušnosti podle článku 202 PoTrZ, pokud je oběť nezletilá nebo pokud se jedná o pornografický obsah;
- 7) daňových trestných činů, pokud hodnota daně nebo snížení veřejné daně překročí padesátinásobek částky nejnižší odměny za práci stanovenou na základě zvláštních ustanovení;
- 8) daňových trestných činů uvedených v § 1 článku 107 daňového trestního zákoníku;
- 9) trestných činů nedovolené výroby, držení nebo obchodu se zbraněmi, střelivem, výbušninami, omamnými nebo psychotropními látkami nebo jejich prekurzory a jadernými a radioaktivními materiály;
- 10) trestných činů uvedených v článku 8 zákona č. 88 ze dne 6. června 1997, vyhlášky provádějící PoTrZ;
- 11) trestných činů uvedených v článcích 43 – 46 zák. č. 169 ze dne 1. července 2005 o odběru, skladování a transplantaci buněk, tkání a orgánů;
- 12) trestných činů stíhaných podle mezinárodních dohod a ujednání.

V naléhavých případech, kdy by mohlo dojít ke ztrátě informací nebo zničení důkazů o trestné činnosti, může policejní velitel, velitel Ústředního policejního úřadu vyšetřování nebo policejní provinční velitel po získání písemného souhlasu příslušného státního zástupce nařídit provedení operativní kontroly. V takovém případě se vyžaduje dodatečné povolení soudu k nařízení operativní kontroly. Pokud soud nevydá povolení do 5 dnů ode dne podání žádosti o vydání dodatečného povolení, je policie povinna zastavit provádění operativní kontroly a předepsaným způsobem zničit shromážděné informace.

Podle článku 19 odstavce 1 bodu 7 PoZ musí žádost o nařízení operativní kontroly obsahovat:

- číslo jednacích případů a jeho kódové jméno, pokud mu bylo přiděleno;
- popis trestného činu a jeho právní kvalifikaci;

- okolnosti odůvodňující potřebu nasazení operativní kontroly, včetně zdůvodnění neúčinnosti nebo nevhodnosti jiných opatření;
- identifikaci dotčených osob nebo jiné údaje, které umožňují jejich identifikaci, identifikaci objektu, na který bude použita kontrola uvedením místa nebo způsobu jeho použití;
- účel, čas a druh prostředku operativní kontroly.

Prostředky operativní kontroly mohou být nasazeny na dobu nejvýše tři měsíců, přičemž soud může tuto dobu na základě písemné žádosti orgánů policie prodloužit jednorázově o další tři měsíce. Pouze v odůvodněných případech lze na základě žádosti orgánů policie a se souhlasem Nejvyššího státního zástupce tuto dobu opětovně prodloužit, a to s povolením soudu.

V případě, že provedením operativní kontroly byly získány důkazy, na základě kterých lze zahájit trestní řízení nebo jsou důležité pro již probíhající trestní řízení, jsou orgány policie provádějící operativní kontrolu povinny předat veškeré zjištěné informace státnímu zástupci.

Pokud se týká důkazní použitelnosti informací získaných operativní kontrolou, zákon uvádí, že jsou přípustné pouze v trestním řízení o daňovém deliktu nebo v případech trestných činů, pro které je přípustné použití operativní kontroly. V řízení před soudem se na tyto materiály použijí obdobně ustanovení § 1 artikulu 393 PoTrZ⁴².

Specifikace dalších, v policejním zákoně neuvedených, skrytých prostředků je zakotvena v utajovaných nařízeních policie⁴³.

⁴² § 1 artikulu 393 PoTrZ: „Na jednání je možné číst záznamy o prohlídkách, zadržení, posudky znalců, ústavů, zařízení či orgánů, údaje o trestnosti, výsledky environmentálního rozhovoru a veškeré úřední dokumenty uložené v přípravném nebo soudním řízení nebo v jiném řízení podle zákona“

⁴³ pf-634 vrchního policejního velitele ze dne 30. června 2006 o metodách a způsobech výkonu policejních operativních a průzkumných činností, ve znění vyhlášky č. pf-1292 / 08 ze dne 19. prosince 2008, poté vyhlášky č. pf-671 / 11 ze dne 7. června 2011, poté vyhlášky č. pf-11 / 2014 ze dne 31. března 2014

5.2.2 Předstíraný nákup

Polský policejní zákon vymezuje předstíraný nákup tak, že policista nebo osoba spolupracující s policií provádí úkony týkající se předmětů přímo nebo nepřímo pocházejících z trestné činnosti, které jsou propadlé nebo jejichž výroba, držení, přeprava nebo obchod jsou zakázány (např. omamné látky nebo zbraně) nebo jde o přijetí či předání majetkové hodnoty.

K provedení předstíraného nákupu se vyžaduje nařízení vrchního velitele policie, velitele CBŠP nebo krajského velitele policie po obdržení písemného souhlasu státního zástupce. Ten je povinen se před vydáním písemného souhlasu seznámit s veškerými materiály, které odůvodňují provedení tohoto úkonu. Nařízení může být vydáno nejdéle na dobu 3 měsíců, přičemž může být jednorázově prodlouženo o další 3 měsíce, pokud nadále trvají důvody pro jeho vydání. Pouze ve výjimečných případech může být dále prodlouženo.

Okolnosti, za kterých je předstíraný nákup prováděn, mohou být skrytě zaznamenávány pomocí zařízení pro záznam obrazu nebo zvuku. V případě, že jsou tímto úkonem získány důkazy umožňující zahájení trestního stíhání nebo jsou relevantní pro jiné již probíhající trestní řízení, je vrchní policejní hejtman, hejtman CBÚ nebo krajský policejní velitel povinen předat státnímu zástupci veškeré materiály shromážděné při provádění předstíraného převodu. V řízení před soudem se na tyto materiály poté použijí obdobně ustanovení § 1 artikulu 393 PoTrZ.⁴⁴

5.2.3 Osoby spolupracující ve prospěch policie

Podle artikulu 22 PoZ může policie využívat služeb a pomoci osob spolupracujících ve prospěch policie. Mezi tyto osoby polský policejní zákon řadí informátory, kteří představují významné důkazní zdroje o trestné činnosti, dále agenta, který poskytuje informace a provádí určité taktické úkoly, ale také anonymní osoby, případně tajně spolupracující konzultanty, resp. i osoby, které

⁴⁴ § 1 artikulu 393 PoTrZ: „Na jednání je možné číst záznamy o prohlídkách, zadržení, posudky znalců, ústavů, zařízení či orgánů, údaje o trestnosti, výsledky environmentálního rozhovoru a veškeré úřední dokumenty uložené v přípravném nebo soudním řízení nebo v jiném řízení podle zákona“

spolupracují s policií při správních a procesních operacích, jako je prohlídka, zadržení, zpřístupnění bytu apod. Totožnost těchto osob musí být v zásadě utajena. Může být zveřejněna na žádost státního zástupce v případech důvodného podezření ze spáchání trestného činu křivého obvinění v souvislosti s výkonem operativní a zpravodajské činnosti.

Za poskytnutí pomoci může být osoba spolupracující ve prospěch policie odměněna. Pro tento účel je zřízen provozní fond, ze kterého se odměny poskytují. Pravidla pro zřízení a správu provozního fondu stanoví ministr vnitra vyhláškou. Z provozního fondu je hrazena i náhrada škody způsobená informátorům v souvislosti s jejich pomocí.

5.3 Skryté prostředky zakotvené v polském trestním řádu

5.3.1 Kontrola a záznam komunikace

Procesní úkon spočívající v kontrole a záznamu komunikace je zakotven v artikulech 237 – 242 kapitoly 26 PoTrZ. Polský trestní řád pod kontrolou a záznamem komunikace rozumí:

- kontrolu a záznam telefonických hovorů (podsluch procesowy) podle § 1 artikulu 237 PoTrZ;
- kontrolu a záznam obsahu jiných hovorů nebo sdělení, včetně korespondence zasílané elektronickou poštou podle artikulu 241 PoTrZ.

Pro oba výše uvedené typy kontroly a záznamu komunikace platí stejné procesní podmínky. Podle § 1 artikulu 237 může po zahájení řízení soud na návrh státního zástupce nařídít kontrolu a záznam obsahu telefonických hovorů s cílem zjistit a získat důkazy pro probíhající řízení či zabránit spáchání nového trestného činu.

Kontrola a záznam komunikace může být v naléhavých případech nařízena i bez povolení soudu, a to na základě nařízení státního zástupce, který je ale povinen do tří dnů požádat soud o schválení svého rozhodnutí. V takovém případě je soud povinen rozhodnout o návrhu ve lhůtě pěti dnů. Pokud rozhodnutí státního zástupce neschválí, musí být informace získané prostřednictvím kontroly a záznamu zničeny.

Kontrolu a záznam komunikace lze podle polského trestního řádu nařídit:

- z důvodu odhalování a získávání důkazů v trestním řízení;
- z důvodů zabránění spáchání trestného činu;
- za splnění zásady proporcionality, tj. soud by neměl nařídit odposlech, pokud lze cíle dosáhnout pomocí jiných metod vyhledávání důkazů nebo jiných důkazních prostředků, které představují menší zásah do práv a svobod občanů;
- pouze na časově omezenou dobu, tj. nejdéle na dobu 3 měsíců s možností prodloužení o další 3 měsíce, a to pouze ve výjimečných a odůvodněných případech. Kontrola a záznam obsahu telefonních hovorů musí být bezodkladně ukončeny, jestliže odpadnou příčiny, pro které byly nařízeny, nejpozději však uplynutím doby, na kterou byly povoleny.
- pouze vůči osobám, u kterých lze kontrolu a záznam nařídit, tj. u osoby podezřelé, obviněné, poškozené, případně u jiné osoby, s níž může být obviněný v kontaktu, nebo jiné osoby, která může mít spojitost s pachatelem nebo hrozícím trestným činem. Zákon vylučuje použitelnost kontroly a záznamu komunikace u poslanců, duchovních a advokátů.
- pouze v případech taxativně vyjmenovaných trestných činů, mezi které patří vražda, obecné ohrožení nebo způsobení katastrofy, obchodování s lidmi, únos osoby, vydírání výkupného, únos letadla nebo plavidla, loupeže, vydírání loupeží, útok na nezávislost nebo integritu státu, útok na ústavní systém země, na řídicí orgány nebo ozbrojené síly Polské republiky, špionáž nebo zveřejnění utajovaných informací klasifikovaných jako "tajné" nebo "přísně tajné", shromažďování zbraní, výbušnin nebo radioaktivních materiálů, padělání a obchodování s falešnými penězi nebo jinými platebními prostředky, nebo cennými papíry, padělání nebo falšování faktur nebo používání padělaných nebo pozměněných faktur, které mohou mít význam pro stanovení výše pohledávek, jakož i pro vystavování a používání faktur potvrzujících lživé skutečnosti, které mohou mít význam pro určení výše pohledávek. Dále výroba omamných látek, prekurzorů, nebo jiných psychotropních látek, jejich zpracování, uvádění na trh a pašování, organizovaná zločinecká skupina, použití násilí nebo nezákonné hrozby v

souvislosti s trestním řízením, křivé svědectví a podání nepravdivého stanoviska, znaleckého posudku nebo překladu znalcem, odhadcem nebo překladatelem. Rovněž křivé obvinění jiné osoby ze spáchání trestného činu nebo daňového trestného činu, vytváření falešných důkazů nebo jiných podvodných opatření namířených proti jiné osobě za účelem jejího stíhání za trestný čin nebo daňový trestný čin nebo přijetí takových opatření v průběhu řízení, zatajování důkazů o nevině osoby podezřelé ze spáchání trestného činu nebo daňového trestného činu, neoznámení trestného činu, úplatkářství, kuplířství a v případech trestných činů uvedených v kapitole 16 PoTrZ a v čl. 5-8 Římského statutu Mezinárodního trestního soudu.

Použití důkazů opatřených při kontrole a zaznamenávání obsahu telefonických hovorů je přípustné pouze v trestním řízení pro trestný čin, pro který může být tato kontrola nařízena.

Polský trestní řád stanovuje v artikulu 239 povinnost oznámit osobě, že u ní byla nařízena kontrola a záznam obsahu hovorů, přičemž oznámení může být odročeno na nezbytně nutnou dobu s přihlédnutím na zájem věci, nejpozději však do doby pravomocného ukončení řízení. Proti usnesení o kontrole a záznamu telefonních hovorů je přípustná stížnost, kterou projednává soud.

6. Vzájemná komparace

V komparovaných právních řádech lze vysledovat řadu shodných i rozdílných znaků, které lze obecně rozdělit do několika kategorií. Vzhledem k tomu, že cílem diplomové práce je poukázat na vzájemné rozdíly jednotlivých právních úprav operativně pátracích prostředků dotčených zemí, budu se věnovat především rozdílným znakům, přičemž se omezím pouze na ty nejmarkantnější.

Rozdíly lze stručně rozdělit do níže uvedených obecných kategorií:

- rozdíly v umístění právní materie operativně pátracích prostředků v jednotlivých právních řádech;
- rozdíly v druzích operativně pátracích prostředků,
- rozdíly v povolovacím režimu
- další výrazné rozdíly.

6.1 Rozdíly v umístění právní materie OPP v jednotlivých právních řádech

Právní materie operativně pátracích prostředků je v jednotlivých právních řádech umístěna v trestních procesních předpisech buď jako celek, nebo jen částečně a zbylá materie je obsažena nejčastěji v policejních či dalších předpisech veřejného práva.

V České republice, Slovensku a Maďarsku je právní materie operativně pátracích prostředků zakotvena výlučně v trestním řádu. V Polsku je naopak značná část právní materie obsažena především v policejním zákoně a pouze dílčí část (procesní odposlech a kontrola obsahu komunikace) v polském trestním řádu.

6.2 Rozdíly v druzích OPP

V jednotlivých komparovaných právních řádech existují značné rozdíly mezi druhy právně zakotvených operativně pátracích prostředků.

Česká právní úprava oproti Maďarsku neřadí mezi operativně pátrací prostředky odposlech a záznam telekomunikačního provozu podle § 88 TrŘ, sledování zásilky podle § 87b TrŘ nebo sledování bankovního účtu podle § 8 odst. 3 TrŘ.

Maďarská právní úprava je oproti české, slovenské a polské právní úpravě specifická v tom, že vymezuje v souhrnu tzv. utajené prostředky, jejichž podoblast tvoří některé běžné druhy operativně pátracích prostředků zakotvené ve všech komparovaných právních úpravách. Jmenujme například kontaktní sledování, použití agenta apod. Zároveň obsahuje řadu skrytě prováděných úkonů, které nejsou české, slovenské ani polské právní úpravě známy. Jedná se především o institut skryté prohlídky nebo použití krycí instituce. Na rozdíl od českého trestního řádu je v maďarském trestním řádu zakotven i institut krycího dokladu.

Maďarský zákonodárce se rozhodl pro soustředění všech známých a policejními orgány používaných skrytých prostředků do trestně procesního předpisu pod jednu zastřešující kategorii, a to i s pojmovým vymezením tzv. utajených prostředků. Výrazný rozdíl mezi českou a maďarskou právní úpravou tak spočívá v soustředění skrytých prostředků na jedno místo, ve větší přehlednosti a ve stanovení zcela jasných pravidel použitelnosti a povolovacího režimu.

Slovenský trestní řád systematicky řadí operativně pátrací prostředky sledování osob a věcí a agenta rovněž mezi procesní prostředky zabezpečení informací. Patří k nim dále vyhotovení obrazových, zvukových anebo audiovizuálních záznamů, odposlech a záznam telekomunikačního provozu, zjišťování údajů o uskutečněném telekomunikačním provozu a porovnávání údajů v informačních systémech.

Slovenská právní úprava tedy podobně jako česká právní úprava neřadí například odposlech a záznam telekomunikačního provozu mezi operativně pátrací prostředky, byť je tento procesní úkon svojí povahou velmi blízký operativně pátracím prostředkům.

Ve slovenské právní úpravě jsou instituty záměna zásilky podle § 110 TrP a kontrolovaná dodávka podle § 111 TrP zařazeny mezi operativně pátrací prostředky. Česká právní úprava obsahuje podobné instituty, a to záměnu zásilek podle § 87a TrŘ a sledovanou zásilku podle § 87b TrŘ. Tyto úkony však neřadí mezi operativně pátrací prostředky, nýbrž mezi zajišťovací úkony dle oddílu šestého hlavy čtvrté, ačkoliv oba instituty mají jednoznačně skrytý operativní charakter a jejich použití se váže na povolení státního zástupce.

Polská právní úprava je proti ostatním zemím charakteristická tím, že v trestním řádu sjednotila úpravu sledování a odposlechu elektronické komunikace zakotvením institutu kontroly a záznamu obsahu jiných hovorů nebo sdělení, včetně korespondence zasílané elektronickou poštou. V tomto ohledu se tedy jedná o jeden jediný komplexní úkon spočívající v jednorázovém přístupu do emailové schránky (kontrola), extrakci emailů uložených v emailové schránce a zároveň následný aktivní monitoring všech došlých zpráv po dobu povoleného úkonu (záznam).

Další operativně pátrací prostředky ponechala právní úpravě v policejním zákoně, případně jejich úpravu ponechala v interních utajovaných normách.

6.3 Rozdíly v povolovacím režimu

Výrazný rozdíl jsem identifikoval v případě použití agenta. Česká právní úprava na rozdíl od maďarské právní úpravy stanovuje mnohem přísnější podmínky, když striktně vyžaduje povolení soudce vrchního soudu. Podle maďarské právní úpravy se vyžaduje pouze povolení prokurátora (státního zástupce). Slovenská právní úprava je v tomto ohledu mnohem ohebnější. Před zahájením trestního stíhání nebo v přípravném řízení umožňuje vydání povolení jak soudcem přípravného řízení, tak i na základě povolení státního zástupce, a to dokonce i ústně v případě, že věc nesnese odkladu. Výjimkou je použití agenta provokatéra a použití agenta nesmí být spojené se vstupem do obydlí jiné osoby. Nespornou výhodou slovenské právní úpravy je, že agentem nemusí být příslušník bezpečnostního sboru. Polská právní úprava hovoří o agentech pouze okrajově v článku 22 PoZ ve vztahu k osobám spolupracujícím ve prospěch policie. Bližší postupy o použití agenta jsou v Polsku zcela utajované.

Česká právní úprava na rozdíl od maďarské neřadí sledování bankovního účtu mezi operativně pátrací prostředky a stanovuje i mnohem přísnější podmínky, když striktně vyžaduje pro sledování účtu buď příkaz předsedy senátu, nebo v přípravném řízení na návrh státního zástupce příkaz soudu. Podle maďarské právní úpravy se vyžaduje pouze povolení prokurátora (státního zástupce). Slovenský trestní řád neobsahuje ustanovení týkající se sledování bankovního účtu. V polském trestním řádu ani policejním zákoně jsem rovněž nenašel ustanovení týkající se sledování bankovního účtu.

Institut odposlechů je typický operativně pátrací prostředek, prostřednictvím něhož policejní orgán opatřuje informace důležité pro trestní řízení. Je jedním z prvotních úkonů, které policejní orgán provádí na začátku skrytě vedeného prověřování. V České republice je ale odposlech a záznam telekomunikačního provozu (jedná se jak o klasický odposlech mobilních i pevných účastnických čísel, tak i odposlech elektronické pošty) systematicky řazen mezi zajišťovací úkony zakotvené v hlavě čtvrté TrŘ.

Na funkčnost a způsob použití tohoto institutu to bezesporu nemá vliv. Přesto je třeba říci, že policejní orgán s ohledem na ustanovení § 158 odst. 3 písm. i) TrŘ je povinen zdůvodnit ve svém podnětu na vydání návrhu k vydání příkazu podle § 88 TrŘ použití odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu jako neodkladného úkonu podle § 160 odst. 4 TrŘ. Ze samotného charakteru tohoto institutu plyne, že se jedná o institut v drtivé většině případů využívaný v době před zahájením trestního stíhání, pomocí něhož policejní orgán skrytě opatřuje důkazy, aby mohl toto trestní stíhání zahájit.

Tato faktická „neodkladnost“ se vztahuje i na ostatní operativně pátrací prostředky – sledování, použití agenta atd., byť u těchto úkonů není třeba neodkladnost s ohledem na znění ustanovení § 158 odst. 3 TrŘ zdůvodňovat.

Česká právní úprava neumožňuje nařídit odposlech podle § 88 TrŘ na základě povolení státního zástupce v případech, kdy hrozí nebezpečí z prodlení a příkaz soudce není možné předem opatřit.

Naproti tomu maďarská, slovenská i polská právní úprava v situacích, které nesnesou odkladu a v nichž nelze příkaz soudce opatřit dopředu, umožňují nařízení odposlechu státním zástupcem. Do určité doby pak musí být nařízený odposlech potvrzen soudcem, jinak se musí odposlech ukončit.

Odlišnosti jsou tedy nejenom v systematickém řazení tohoto institutu, odlišném pohledu na neodkladnost a na to navazujícím povolovacím režimu, ale i v době trvání odposlechu.

6.4 Další výrazné rozdíly

Mezi další výrazné rozdíly patří rozdílná doba, po kterou je povoleno použití operativně pátracích prostředků. Slovenská právní úprava například umožňuje nařídit odposlech až na 6 měsíců, přičemž doba trvání odposlechu může být

prodloužena o 2 měsíce, a to i opakovaně. V České republice jsou to 4 měsíce. Doba trvání může být prodloužena, a to i opakovaně, vždy nejdéle o 4 měsíce. Na rozdíl od ostatních třech států rozhoduje o prodloužení doby trvání odposlechu podle § 88 odst. 4 TrŘ soudce soudu vyššího stupně. V přípravném řízení pak na návrh státního zástupce soudce krajského soudu. Maďarská právní úprava stanovila dobu trvání odposlechu na 90 dnů, opět s možností jejího prodloužení o dalších 90 dnů, přičemž zároveň omezila maximální dobu pro použití odposlechu na 360 dnů. Polská právní úprava stanovila dobu odposlechu na 3 měsíce, s možností opakovaného prodloužení o nejvýše 3 měsíce.

Zajímavý rozdíl je i v právní úpravě předstíraného převodu, kdy polská právní úprava umožňuje předstíraný převod provádět po dobu 3 měsíců. Konstrukce českého, maďarského i slovenského předstíraného převodu je koncipována jako jednorázový úkon.

7. Návrhy de lege ferenda

Komparací jednotlivých právních úprav de lege lata jsem došel k závěru, že změna současného českého trestního řádu v oblasti operativně pátracích prostředků je zcela nevyhnutelná. Nemám na mysli pouze dílčí změny u jednotlivých druhů operativně pátracích prostředků, byť i drobné formulační změny by jednoznačně byly ku prospěchu, mám na mysli změny zásadního charakteru. Právní materie operativně pátracích prostředků v českém trestním řádu by měla být podrobena hlubší analýze. Zákonodárci a odborná veřejnost by měli hledat inspiraci v právních rádech okolních států a návrhy změn podrobit odborné veřejné diskusi.

Je pozitivní, že práce na novém trestním řádu byly zahájeny již v roce 2004, přesto se rekodifikační komise do současné doby dosud operativně pátracími prostředky nezabývala.

Zásadní změnu v trestním řádu by mohlo představovat například systematické členění jednotlivých druhů operativně pátracích prostředků podle povolovacího režimu a jejich zakotvení do samostatné hlavy trestního řádu po vzoru maďarské právní úpravy, nebo alespoň jejich vyčlenění do samostatného oddílu. Díky tomu by pak právní materie operativně pátracích prostředků byla přehlednější, neboť orgány činné v trestním řízení by mohly lépe identifikovat orgán, který rozhoduje o povolení konkrétního operativně pátracího prostředku.

Úvodní paragrafy by obsahovaly obecnou charakteristiku jednotlivých prostředků, oprávněné orgány, účel, limity a podmínky použití. V navazujících oddílech by úkony byly rozděleny na ty, které nevyžadují povolení, které vyžadují povolení dozorového státního zástupce a na ty, které vyžadují povolení soudu.

Hlavním smyslem této navrhované změny by bylo spojit společné pasáže platné pro všechny operativně pátrací prostředky a konkrétní úkony od sebe jasně oddělit, a to i v rámci konkrétního úkonu. Jako příklad uvedu sledování osob a věcí, které by tímto způsobem bylo jasně rozděleno na kontaktní sledování osob, kontaktní sledování věcí včetně zásilek, sledování veřejně a neveřejně přístupného prostoru, sledování bankovních účtů, sledování elektronické komunikace, sledování prováděné agentem či sledování prováděné se souhlasem sledované osoby. Dále pak zařazení odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu mezi operativně pátrací prostředky, jako tomu je například v Maďarsku.

Podmínky pro použití operativně pátracích prostředků by taktéž mohly být sjednoceny. V případě podezření na méně závažné trestné činy, kde by postačovalo povolení dozorového státního zástupce, by bylo použití operativně pátracích prostředků omezeno buď na taxativně vyjmenované trestné činy, nebo by byly ohraničeny vyšší trestní sazby, respektive tak, že by v případě kvalifikovaných skutkových podstat trestných činů bylo vždy obligatorně vyžadováno povolení soudu.

Český trestní řád obsahuje řadu ustanovení v rámci jednotlivých operativně pátracích prostředků, která by mohla být vtělena do obecných ustanovení společných pro všechny druhy operativně pátracích prostředků. Příkladem toho je například ustanovení § 158d odst. 4 trestního řádu, které uvádí, že povolení podle odstavců 2 a 3 lze vydat jen na základě písemné žádosti. Tato žádost musí být odůvodněna podezřením na konkrétní trestnou činnost a, jsou-li známy, též údaji o osobách a věcech, které mají být sledovány. Z logiky věci plyne, že i v případě předstíraného převodu může být vydáno povolení státního zástupce na základě písemné žádosti policejního orgánu. Přesto však ustanovení § 158c odst. 2 trestního řádu pouze uvádí, že předstíraný převod lze uskutečnit pouze na základě písemného povolení státního zástupce, bez dalšího. To samé platí i pro ustanovení § 158e odst. 4 trestního řádu, které taktéž nehovoří o písemné žádosti policejního orgánu.

Dalším příkladem je například ustanovení § 158e odst. 7 trestního řádu, které stanovuje státnímu zástupci povinnost vyžadovat od příslušného policejního orgánu údaje potřebné pro posouzení, zda trvají důvody pro použití agenta a zda je jeho činnost v souladu se zákonem. Toto ustanovení by stejně tak mělo být aplikováno i v rámci sledování osob a věcí. V praxi je zcela běžné, že dozorový státní zástupce nebo v případě sledování podle § 158d odst. 3 trestního řádu soudce vydá povolení na maximální možnou dobu, a to dobu šesti měsíců. Nikde není stanoveno, že by policejní orgán měl po tuto dobu podávat státnímu zástupci údaje potřebné pro posouzení, zda trvají důvody sledování či nikoli. Jsem však přesvědčen o tom, že by tomu tak mělo být. Tento argument navíc potvrzuje i ustanovení § 88 odst. 3 trestního řádu, které v případě odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu ukládá povinnost policejnímu orgánu průběžně vyhodnocovat, zda i nadále trvají důvody, které vedly k vydání příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu. Oba úkony, tj. sledování

podle § 158d odst. 3 trestního řádu a odposlech a záznam telekomunikačního provozu, velmi citelně zasahují do základních práv a svobod monitorovaných osob. Proto by i podmínky pro jejich použití a výše zmíněné povinnosti policejního orgánu a státního zástupce měly být z logiky věci u obou úkonů totožné.

Zároveň by se pro všechny operativně pátrací prostředky mohl sjednotit způsob jejich povolení, který by tak vždy vyžadoval odůvodněnou písemnou žádost policejního orgánu, povolení dozorového státního zástupce nebo jeho návrh na vydání povolení soudu přípravného řízení a povolení soudu přípravného řízení.

Za zcela nekoncepční považuji například povolovací režim v případě použití agenta. Zde by podle mého soudu mohl rozhodovat věcně a místně příslušný soud a nahradil by tak povolení soudce vrchního soudu udělované na základě návrhu státního zástupce vrchního státního zastupitelství. V kauzách, které dozoruje například krajské státní zastupitelství, by tak odpadla ingerence vrchního státního zastupitelství a vrchního soudu. V citlivých kauzách by tak do určité míry odpadlo nebezpečí úniku informací, které se násobně zvyšuje s každou další osobou, která se seznámí s informacemi z případu.

V trestním řádu by mělo být sjednoceno i důkazní použití záznamů opatřených za použití operativně pátracích prostředků.

Z pohledu praxe se dále jeví jako vhodné zmírnit po vzoru Maďarska, Slovenska i Polska povolovací režim odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu podle § 88 TrŘ a sledování podle § 158d odst. 3 TrŘ, v případech, kdy věc nesnese odkladu a nelze předem opatřit povolení soudu. Povolení státního zástupce a dodatečné schválení soudem ve velmi krátké zákonem stanovené lhůtě se zdá z pohledu praxe jako dostatečné.

Jako zcela mimořádné se s přihlédnutím k jejich praktickému využití jeví z pohledu české policejní praxe některé maďarské utajené prostředky, které se váží na povolení soudce. Mám na mysli především instituty skryté prohlídky a sledování informačního systému. Jejich vhodná implementace do českého trestního řádu by orgánům činným v trestním řízení přinesla cenné operativně pátrací prostředky pro odhalování především latentně páchané trestné činnosti. Zákonný rámec těchto prostředků by ale bylo potřeba podrobit předchozí odborné diskusi. K tomu by bylo

bezesporu vhodné opatřit i výsledky o jejich využívání z praxe, což by mohlo být předmětem dalšího vědeckého výzkumu.

Navrhované paragrafové znění de lege ferenda

Oddíl první

Operativně pátrací prostředky a podmínky jejich použití

§ x Obecná ustanovení

- (x) Operativně pátrací prostředky lze uskutečnit pouze na základě odůvodněné písemné žádosti policejního orgánu, o které rozhoduje státní zástupce. V případech operativně pátracích prostředků vázaných na povolení soudu, rozhoduje soudce přípravného řízení na základě předchozího návrhu státního zástupce. Objeví-li se důvod pro použití operativně pátracích prostředků až po podání obžaloby, rozhoduje o jejich použití předseda senátu soudu prvního stupně i bez návrhu státního zástupce.
- (x) Nesnese-li věc odkladu a nelze-li předem opatřit povolení soudu, mohou být operativně pátrací prostředky použity i na základě povolení státního zástupce. V takovém případě musí soud do 5 dnů rozhodnout, zda dodatečně potvrdí nebo odmítne povolení státního zástupce. Odmítne-li soud návrh státního zástupce na dodatečné potvrzení vydaného povolení, policejní orgán okamžitě ukončí provádění operativně pátracích prostředků a je povinen veškeré zjištěné informace a poznatky zničit a nijak je dále nepoužít.
- (x) V povolení musí být stanovena doba, po kterou budou operativně pátrací prostředky prováděny a která nesmí být delší než 4 měsíce. Tuto dobu může soud na základě nové žádosti písemně prodloužit vždy na dobu nejvýše 4 měsíců.

- (x) Státní zástupce je povinen od příslušného policejního orgánu vyžadovat údaje potřebné pro posouzení, zda trvají důvody pro použití operativně pátracích prostředků. Policejní orgán je povinen průběžně vyhodnocovat, zda i nadále trvají důvody, které vedly k vydání povolení k použití operativně pátracích prostředků.
- (x) Orgány veřejné správy, provozovatelé telekomunikační činnosti, jejich zaměstnanci a jiné osoby, které se na provozování telekomunikační činnosti podílejí, jakož i pošta nebo osoba provádějící dopravu zásilek, finanční instituce a jejich zaměstnanci, jsou povinny bez odkladu bezúplatně a podle pokynů policejního orgánu poskytnout nezbytnou součinnost. Přitom se nelze dovolávat povinnosti mlčenlivosti stanovené zvláštními předpisy.
- (x) Má-li být záznam pořízený za využití operativně pátracích prostředků použit jako důkaz, je třeba k němu připojit protokol s náležitostmi uvedenými v § 55 a 55a TrŘ.
- (x) Pokud nebyly operativně pátracími prostředky zjištěny skutečnosti důležité pro trestní řízení, je nutno záznamy předepsaným způsobem zničit.
- (x) Pokud policejní orgán při použití operativně pátracích prostředků zjistí, že obviněný komunikuje se svým obhájcem, je povinen záznam s obsahem komunikace zničit a poznatky, které se v této souvislosti dozvěděl, nijak nepoužít.

Oddíl druhý

Druhy operativně pátracích prostředků a jejich charakteristika

Oddíl třetí

Operativně pátrací prostředky použitelné bez povolení

- (x) Jednorázovým sledováním se rozumí sledování, při kterém nejsou pořizovány zvukové, obrazové nebo jiné záznamy. Jednorázové sledování

je možné provádět pouze ve výjimečných případech, zejména dokud nebylo státním zástupcem vydáno povolení.

- (x) Sledování osob a věcí a předstíraný převod prováděné agentem.
- (x) Nesnese-li věc odkladu, lze sledování osob a věcí a předstíraný převod zahájit i bez povolení. Policejní orgán je však povinen o povolení bezodkladně dodatečně požádat, a pokud je do 48 hodin neobdrží, je povinen sledování nebo předstíraný převod ukončit, případný záznam zničit a informace, které se v této souvislosti dozvěděl, nijak nepoužít.
- (x) Sledování se souhlasem lze provést, pokud s tím výslovně souhlasí ten, do jehož práv a svobod má být sledováním zasahováno. Je-li takový souhlas dodatečně odvolán, sledování se neprodleně zastaví.

Oddíl čtvrtý

Operativně pátrací prostředky použitelné na základě povolení státního zástupce

- (x) Povolení státního zástupce se vyžaduje pro sledování osob a věcí, sledování veřejného prostoru a předstíraný převod.
- (x) Operativně pátrací prostředky použitelné na základě povolení státního zástupce lze použít, pouze je-li vedeno trestní řízení pro úmyslný trestný čin.
- (x) Povolení státního zástupce musí být vydáno písemně a odůvodněno. Vztahuje-li se žádost ke konkrétnímu uživateli, musí být v povolení uvedena jeho totožnost, je-li známa. Vztahuje-li se žádost k místu, musí být v povolení místo dostatečným způsobem specifikováno.
- (x) V povolení musí být stanovena doba, po kterou budou operativně pátrací prostředky dle odstavce 1 prováděny a která nesmí být delší než 4 měsíce. Tuto dobu může státní zástupce na základě nové žádosti písemně prodloužit vždy na dobu nejvýše 4 měsíců.

Oddíl pátý

Operativně pátrací prostředky použitelné na základě povolení soudu

- (x) Povolení soudu se obligatorně vyžaduje pro použití sledování neveřejně přístupného prostoru, sledování elektronické či listovní komunikace, sledování bankovního účtu, skrytou prohlídku, použití agenta, odposlech a záznam telekomunikačního provozu a k zjištění údajů o telekomunikačním provozu, které jsou předmětem telekomunikačního tajemství nebo na něž se vztahuje ochrana osobních a zprostředkovacích dat.
- (x) Operativně pátrací prostředky použitelné na základě povolení soudu lze použít, pouze je-li vedeno trestní řízení pro zločin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně osm let a v případech taxativně vymezených trestných činů uvedených v § xx trestního řádu.
- (x) Povolení soudu musí být vydáno písemně a odůvodněno. Vztahuje-li se žádost ke konkrétnímu uživateli, musí být v povolení uvedena jeho totožnost, je-li známa. Vztahuje-li se žádost k místu nebo věci, musí být v povolení místo nebo věc dostatečným způsobem specifikováno.

8. Závěr

Základním cílem této práce bylo provést rešerši, analýzu a srovnání hmotněprávních norem České republiky, Maďarska, Slovenska a Polska upravujících použití operativně pátracích prostředků v trestním řízení.

Komparací jsem dospěl k tomu, že česká právní úprava operativně pátracích prostředků vyžaduje hlubší změny. Zakotvení standardních operativně pátracích prostředků - sledování osob a věcí, použití agenta či předstíraný převod není v současné době dostatečné. Implementace nových operativně pátracích prostředků do právního řádu České republiky by mohla přinést orgánům činným v trestním řízení další účinné nástroje pro boj se sofistikovanou organizovanou trestnou činností pachatelů. Zásadní změny koncepčního rázu by zároveň mohly odstranit nedostatky současné právní úpravy.

Maďarská právní úprava operativně pátracích prostředků je v celém souhrnu obsažena v trestním řádu, je celistvá, srozumitelná, jasně vymezuje každý operativně pátrací úkon. Právní úprava přehledně rozděluje operativně pátrací prostředky podle povolovacího režimu na ty, které nevyžadují povolení státního zástupce nebo příkaz soudu a na ty které je vyžadují. Škála prostředků, které je možné v rámci trestního řízení procesně použít, je dostatečná, a to i vzhledem k vývoji a specializaci trestné činnosti.

Slovenská právní úprava operativně pátracích prostředků je kvalitní, historicky je nejpodobnější české právní úpravě, přesto vzhledem k legislativním změnám, ke kterým došlo na Slovensku v trestní oblasti v roce 2005, je slovenská právní úprava vyspělejší, na vyšší úrovni, na řadě míst i detailnější a propracovanější. Příkladem toho je například detailní právní úprava sledování prostoru a pozemků, které nejsou veřejně přístupné i samostatné ustanovení týkající se provádění sledování v obydlí, nebo institut agenta.

Polská právní úprava operativně pátracích prostředků je celkově jednodušší, přesto polský trestní řád obsahuje jedinečné ustanovení o kontrole a záznamu obsahu jiných předávaných informací odlišných od telefonických hovorů za pomoci technických prostředků nebo zakotvení tzv. neprocesního odposlechu v rámci operativní kontroly podle policejního zákona.

Jsem přesvědčen o tom, že cíle, které jsem si vytknul v úvodu, se v diplomové práci podařilo splnit. Mou ambicí nebylo podat vyčerpávající a komplexní srovnávací analýzu všech aspektů operativně pátracích prostředků zemí Visegrádské čtyřky, neboť takový cíl výrazně převyšoval rozsah této práce a vyžadoval by i detailní znalost trestního řízení zahraničních úprav. Ve světle současných rekonstrukčních prací na trestním řádu jsem se pokusil podat přehled právních úprav postkomunistických států, provést jejich komparaci s právní úpravou ČR a zjistit, zda je de lege ferenda vhodné se těmito úpravami inspirovat.

Závěry této diplomové práce by mohly sloužit jako podklad pro úvahy zákonodárce o změně některých ustanovení trestního řádu České republiky upravujících oblast operativně pátracích prostředků.

Resumé

The basic aim of this work was to search, analyze and compare the substantive norms of the Czech Republic, Hungary, Slovakia and Poland governing the use of operative search tools in criminal proceedings.

By comparison I came to the conclusion that the Czech legislation of operative search means requires deeper changes. Anchoring standard operative search means - tracking people and things, using an agent or a feigned transfer is currently not enough. The implementation of new operationally investigative means into the Czech legal system could bring to the law enforcement authorities further effective tools for combating sophisticated organized crime of offenders. At the same time, deeper changes could address the shortcomings of the current legislation.

The Hungarian legal regulation of operative search means is included in the Criminal Procedure Code in its entirety, it is integral, comprehensible, clearly defines every operative search operation. The legislation clearly divides search means according to the permitting regime into those that do not require the authorization of a public prosecutor or a court order and those that require them. The individual range of means that can be used procedurally in criminal proceedings is sufficient, also in view of the development and specialization of crime.

The Slovak legal framework of operative search means is of good quality, historically it is the most similar to the Czech legal framework. more sophisticated. An example of this is, for example, detailed legislation on the monitoring of space and land, which is not publicly accessible, as well as separate provisions on monitoring in dwellings, or the institute of an agent.

The Polish legislation on operational investigative means is generally simpler, yet the Polish Code of Criminal Procedure contains a unique provision on the control and recording of the content of other transmitted information other than telephone calls using technical means or anchoring the so-called non-process interception within operational control under the Police Act.

I am convinced that the goals, which I set in the introduction, have been achieved in the thesis. My ambition was not to give an exhaustive and

comprehensive comparative analysis of all aspects of the Visegrad countries' operational search tools, as such an objective greatly exceeded the scope of this work and would require detailed knowledge of foreign law criminal proceedings. review of legal regulations of post-communist states, make their comparison with legal regulations of the Czech Republic and find out whether it is appropriate to inspire de lege ferenda.

The conclusions of this thesis could serve as a basis for the legislature's reflections on the amendment of some provisions of the Criminal Procedure Code of the Czech Republic regulating the field of operative search means.

Seznam literatury

Monografie, učebnice a komentáře

ALÁČ, M. *Získavanie informácií na spravodajské účely a na účely trestného konania*. Bratislava: C. H. Beck, 2015. 184 s. ISBN 978-80-8960-332-9

BELOVICS, E., TÓTH, M. *Büntető Eljárásjog. Negyedik, aktualizált kiadás*. Budapest: HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft, 2019. 652 s. ISBN 978-963-258-451-5

BOBEK, M., MOLEK P. a ŠIMÍČEK V. (eds.). *Komunistické právo v Československu. Kapitoly z dějin bezprávi*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009. 1007 s. ISBN 978-80-210-4844-7

CZEBOTAR, Ł., a kol. *Ustawa o Policji. Komentarz*. Warszawa: Wolters Kluwer, 2015. 811 s. ISBN PDF: 978-83-264-8228-1

ČENTÉŠ, J. *Odpočívanie - procesnoprávne a hmotneprávné aspekty*. Bratislava: C. H. Beck, 2013. 272 s.. ISBN 978-80-8960-309-1

DRAŠTÍK, A., FENYK, J., kol. *Trestní řád Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 2552 s. Sv. 1. ISBN 978-80-7552-600-7

DUDKA K., PALUSZKIEWICZ, H. *Postepowanie Karne*. 4. wydanie. Warszawa: Wolters Kluwer, 2018. 706 s. ISBN 978-83-8160-275-4

FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D. a GRIVNA, T. *Trestní právo procesní*. 7. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2019. 952 s. ISBN 978-80-7598-306-0

GŘIVNOVÁ, P., GŘIVNA T. *Trestní právo procesní*. In Bobek, M., Molek, P., ŠIMÍČEK, V. (eds) *Komunistické právo v Československu. Kapitoly z dějin bezpráví*. Mezinárodní politologický ústav, Masarykova univerzita: Brno, 2009, str. 582-610

HENDRYCH, D. a kol. *Právníký slovník*. Praha: C. H. Beck, 2009. 1488 s. ISBN 978-80-7400-059-1

IVOR, J., POLÁK P., ZÁHORA J.: *Trestné právo procesné I*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017. 528 s. ISBN 978-80-816-8593-4

CHMELÍK, J. a kol. *Zločin bez hranic. Vyšetřování terorismu a organizovaného zločinu*. Praha: Linde, 2004. 184 s. ISBN 80-7201-480-3

JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. Praha: Leges, 2018. 864 s. ISBN 978-80-7502-278-3

JELÍNEK, J. a kol. *Dokazování v trestním řízení v kontextu práva na spravedlivý proces*. Praha: Leges, 2018. 536 s. ISBN 978-80-7502-287-5

KRYGIELOVÁ, W. (překlad). *Zákoník trestního řízení Polska*. Praha: Kufr; Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1999. 149 s.

MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., ŠÁMAL, P. a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck. 2007, 1166 s. ISBN 80-7179-572-8

ŠÁMAL, P., a další. *Trestní právo procesní*. Praha: C. H. Beck, 2013. 1056 s. ISBN 80-7400-496-4

ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013. Sv. II. 4720 s. ISBN 978-80-7400-465-0

Odborné články a sborníky

AULICKÝ, P. *Materiální aspekty použití operativně pátracích prostředků*. Státní zastupitelství, 2009, roč. 6, č. 2, s. 23-27.

BROŽ, Jiří. *Využití předstíraného převodu v praxi*. In HUNDÁK, Štefan (ed). *Použití operativně pátracích prostředků k získání důkazů pro trestní řízení*. Sborník příspěvků z mezinárodního semináře uskutečněného na Policejní akademii ČR dne 2. listopadu 2004. Praha: Policejní akademie ČR, 2004, s. 85-86.

DVOŘÁČEK, Zdeněk. *Zamyšlení nad právní úpravou použití podpůrných operativně pátracích prostředků obsažené v zákoně o policii České republiky*. In NOVOTNÝ, František (ed). *Sborník příspěvků z teoretického semináře s mezinárodní účastí na téma „Trestněprávní prostředky boje proti kriminalitě“*. Praha: Policejní akademie ČR, 2008, s. 29-32.

FENYK, J. *K operativním metodám odhalování korupce*. Trestní právo, 2003, č. 2, s. 2-9.

FENYK, J., ŠANTA, J. *Právní úprava postavení agenta v trestním řízení v České a Slovenské republice*. Trestní právo, 2007, č. 3, s. 3-12

FRYŠTÁK, M. *Informátor jako jeden z nástrojů v boji s organizovaným zločinem*. In *Nové jevy v hospodářské kriminalitě*. Brno: MU, 2005, s. 35-45

HULÍNSKÝ, Petr. *K podmínkám využití operativně pátracích prostředků v boji proti korupci*; In NOVOTNÝ, František (ed). *Sborník příspěvků z teoretického semináře s mezinárodní účastí na téma „Trestněprávní prostředky boje proti kriminalitě“*. Praha: Policejní akademie ČR, 2008, s. 47–74.

HUNDÁK, Štefan. *Právní úprava operativně pátracích prostředků a podmínek pro jejich použití v trestním řízení a jejich použití „contra legem“*. In HUNDÁK, Štefan (ed). *Použití operativně pátracích prostředků k získání důkazů pro trestní řízení*. Sborník příspěvků z mezinárodního semináře uskutečněného na Policejní akademii ČR dne 2. listopadu 2004. Praha: Policejní akademie ČR, 2004, s. 31-56.

CHMELÍK, J. *Úvahy k agentu provokatérovi a korunnímu svědkovi*. Kriminalistika. 2005, č. 1.

LISOŇ, M. *Operativna a spravodajská činnosť v systéme poznávania kriminality*. Kriminalistika, 2006, č. 2, s. 112-124

MALÝ, M. *Důkazní prostředky při předstíraném převodu podle § 158c trestního řádu*. In HUNDÁK, Štefan (ed). *Použití operativně pátracích prostředků k získání důkazů pro trestní řízení*. Sborník příspěvků z mezinárodního semináře uskutečněného na Policejní akademii ČR dne 2. listopadu 2004. Praha: Policejní akademie ČR, 2004, s. 57 - 84.

MUSIL, J. *Použití operativní techniky k důkazním účelům v trestním řízení (zahraniční srovnání)*. Trestní právo, 1999, č. 4, s. 23-24.

MUSIL, J. *Použití operativní techniky k důkazním účelům v trestním řízení (zahraniční srovnání - pokračování)*. Trestní právo, 1999, č. 5, s. 17-20

RUŽIČKA, M. *Operativně pátrací prostředky z pohledu státního zastupitelství*. In HUNDÁK, Štefan (ed). *Použití operativně pátracích prostředků k získání důkazů pro trestní řízení*. Sborník příspěvků z mezinárodního semináře uskutečněného na Policejní akademii ČR dne 2. listopadu 2004. Praha: Policejní akademie ČR, 2004, s. 7-30.

RUŽIČKA, M. *K některým otázkám postupu policie a státního zástupce v souvislosti s využíváním operativně pátracích prostředků a tzv. skrytou reakcí policie na již páchanou trestnou činnost, možnosti ustavení specializovaných justičních orgánů pro stíhání korupce*. Dostupný z: <http://www.mvcr.cz>

RUŽIČKA, M. *Operativně pátrací prostředky*. Právní rádce, 2001, č. 11, s. 22-24

TROJÁČEK, J. *Použití agenta – náměty k provedení změn právní úpravy*. In HUNDÁK, Štefan (ed). *Použití operativně pátracích prostředků k získání důkazů pro trestní řízení*. Sborník příspěvků z mezinárodního semináře uskutečněného na Policejní akademii ČR dne 2. listopadu 2004. Praha: Policejní akademie ČR, 2004, s. 7-30.

FENYK, J., ŠANTA, J. *Právní úprava postavení agenta v trestním řízení v České a Slovenské republice*. Trestní právo, 2007, roč. 11, č. 3, s. 3-12.

MAZÁNEK, J. *Operativně pátrací a podpůrné operativně pátrací prostředky v trestně procesní praxi Policie České republiky*. Trestní právo, 2007, roč. 10, č. 2, s. 5-15.

MAZÁNEK, Jiří. *K zvláštnostem operativně pátrací činnosti policie v řízení o hospodářských trestných činech*. Státní zastupitelství, 2008, roč. 5, č. 1, s. 19-20.

Legislativní akty

ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon

zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 273/2008 Sb. zákon o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky

zákon č. 301/2005 Z., trestný poriadok, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 300/2005 Z., trestný zákon, ve znění pozdějších předpisů

Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (zákon o Policii)

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (polský trestní řád)

2017. évi XC. Törvény a büntetőeljárásról (maďarský trestní řád)

zákon č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky

zákon č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě

zákon č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství

zákon ČNR č. 555/1992 Sb., o Vězeňské a justiční strážci České republiky

vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody

zákon č. CXXV z roku 1995

nález č. 2/2007. (I. 24.) AB

zákon č. XXXIV z roku 1994

zákon č. CCXXXVII z roku 2013

zák. č. LXXXV z roku 2009

Jiné zdroje

Důvodová zpráva k zákonu č. 283/1991 Sb. Poslanecká sněmovna PČR.
Sněmovní tisk č. 253, ČNR, 6. volební období

Důvodová zpráva k novele trestního řádu č. 265/2001 Sb. Dostupný z: Aspi

Stanovisko Nejvyšší státní zástupkyně, poř. č. 12/2002, o sjednocení výkladu
zákonů a jiných právních předpisů k možnosti utajit osobní identitu policisty
provádějícího předstíraný převod a k použitelnosti záznamu o předstíraném
převodu jako důkazu

Právní informační systém Aspi

Právní informační systém Beck-online